حەمە کەریم عارف

پیاوێک لە بارانی وشەی بەردەوام!

شێرکۆ بێکەس

ئەو وەختەی بە عەشقەوە ئەنووسیت و ئەبیتە هاودەمی زمانی بەخشین و داهێنان. ئەو کاتەی هەموو ژیانت ئەدەیتە دەست قەڵەم و ئەبیت بە پەروانەی دەوری وشە و چرای کتێب و ڕستەیەکی جوان. تۆ ئیتر لەوە دەرئەچی بە تەنیا بۆ خۆت بژیت و تۆ ئیتر تەمەنت ئەبێ بە تەمەنی گەڵاوگوڵی خۆشەویستی و ژیانت بە ژیانی میللەتێک و تێکەڵ بە ئایندە ئەبێ و لە گەڵ باراندا ئەباریت و لە گەڵ هەتاودا هەتاو!

حەمە کەریم عارف

پیاوێک لە شەونخونی و

لە ڕێژنەی وشە و

خۆشنەکردنەی قەڵەم و

پەنجەرەیەک بۆ خەمی کەسک و

گزنگی بەیان.

حەمە کەریم عارف

ژێ یەک بۆ خۆشەویستی ئەبەدی

ئەدەب و چاوی مرۆڤایەتی و

گۆانیی هەمیشە پاراوی

گەرووی ژیان!

هەشتا ئەستێرەی کتێب لەو تەمەنەدا

هەشتا جۆگەی ڕوون لەو دارستانەدا.

هەشتا فڕین لەو ئاسمانە زیوینەدا.

هەشتا ماچی منیش لەم نووسینەدا!

ئەمشەو بەتەنها خۆم لە سەر مێزەکەم

ئەم مۆمی ڕێزلێنانەم بۆ ئەو عاشقە داگیرسان!

بە تەنها خۆم و چەند دێڕە شیعرێکی جاویدان.

بە تەنها خۆم و پەپوولەیەکی غەمگین و

چەند کاغەزێکی سپی چاوەڕوان.

بە تەنها خۆم کەوتمە هەڵدانەوەی

لاپەڕەی چاو بە شەونمی ئەو مێرگە و

خوێندنەوەی هەناسەکانی ئەو گۆمە و

گێڕانەوەی حیکایەتی باڵندەیەکی

دەنگ زامدار!

بە تەنها خۆم، نە حەمە کەریم خۆی زانی و

نە ڕۆژنامەیەک و نە گۆڤارێک و

نە شەقامێکی کەرکوک و نە مەقامێکی

عەلی مەردان، تەنها هەر خۆم و مێزەکەم

کەسی تر نا.

کەرکوکییەک

پڕ پڕ لە کوردستان و

لێوانلێو لە جیهان!

کەرکوکییەک

هەموو دنیا دێنێتە ناو ئەم پەیڤەوە و

پەیڤیش ئەبێ بە گوڵی سان.

لە دنیاوە

چەندین دەریاچەی ڕۆمانی

ڕژانە ناو ئەم وڵاتی زمانەوە.

چەندین نزاری چیرۆکی

هێنایە ناو ئەم ڕووبەری زمانەوە.

چەند ئاوێنەی دیرۆکی

بە دەروونماندا هەڵواسی.

کەرکوکییەک

باخی نووسی و

کێڵگەی نووسی و ڕانەوەستا!

کەرکوکییەک..

خۆرەتاوی ناو جیهانی بۆ وەرگێڕاین

مانگە شەوی بۆ وەرگێڕاین

عەشقی گەورەی ئەفراندنی بۆ وەرگێڕاین

ئەلبێر کامۆ، ئەلکساندەر فەیداف، هیرب میدۆ، قاسمۆف، کازانتزاکیس، چیخۆف، گوینتەردیشنەر، فنسنت ڤان گۆگ، مالرۆ، شەکسپیر، م. گۆرکی. هۆمیرۆس. چیرنیشفسکی. چایکۆفسکی. ئیدگار ئالن پۆ. جاک لەندەن. گۆگۆل. سیرۆس پرهام، بلیخانۆف، کریس کۆچرا، مەهدی حسێن، سابت ڕەحمان، ئەحمەد مەحموود، سەمەدی بیهرەنگی، عەزیز شەریف، نەجەف قولی پسیان، ئەشرەفی دیهقانی، مەسعوود ئەحمەد زادە، گەوهەر مراد، یەڵماز گونای... چەندین و چەندین کەژ و دەریاچە و دەشت و ڕووباری تریش...

لە سی و پێنج ساڵیدا هەشتا چراوگی

بە ژوورەکانی ئەم زمانەدا هەڵواسی.

لە سی و پێنج ساڵیدا... هەشتا ڕێگای تازەی

لەم نەخشەیەدا کردەوە

هەشتا تۆوی گوڵی شەست پەڕ

هەشتا پەیژە، هەشتا شەبەنگ و

هەشتا تابلۆ

لەم زمانەدا... ئەم گەرووی چریکانە دەگمەنن.

لەم ڕەنگانەدا... ئەم تۆنی دەنگانە دەگمەنن.

لەم هەورانەدا... ئەم بارینانە دەگمەنن.

لەم دەغڵانەدا.. ئەم گوڵە گەنمانە دەگمەنن

من ئەمشەو تەنیا هەر خۆم و چەند شیعرێ

ئەم چرای ڕێزلێنانە لە سەر مێزەکەم دائەگیرسێنم.

بۆ کەرکوکییەک کە سەر ڕێژە لە وشە و

کە لێوانلێوە لە خۆرەتاو... سڵاو ئەی بارانە

جوانەکەی زمانی کوردی. سڵاو ئەی

کەرکوکی خۆشەویست! سڵاو!

سلەیمانی ٢٠٠٩/٧/١٥

ئەدەب و هونەر/ ژمارە (٦٤٣) پێنجشەممە ٢٠٠٩/٧/٢٣

کورتەیەکی کورتی ژیانم

حەمە کەریم عارف (محەمەد عەبدولکەریم عارف) لە ساڵی ١٩٥١ دا، لە گوندی حەساری گەورەی ١٠ - ١٥ کیلۆمەتری باکووری کەرکووک، لە بنەماڵەیەکی هەژاری نەخوێندەواری گوندنشین لە دایک بووم... داک و بابم دوو کەسی بە شەخسیەت و نەفس بەرز بوون و هەرم بە قەدر و هەم قەدرگر بوون... بابم لە وەرزی داچاندن و داس و درەودا، کاری وەرزێری دەکرد و لە وەرزەکانی دیدا لە گەڵ خەڵکانی هاوچینی خۆیدا دەچووە کەرکووک، ڕۆژە کرێکاری و عەمەلەیی دەکرد، لەو ڕۆژگارەدا، بەو کەسانەی بە ڕۆژە کرێکاری بژێوی ماڵ و منداڵیان پەیدا دەکرد، دەگوترا عەمەلە.

گوندی حەسار عەوام نشین بوو، شێخ و ئاغای نەبوو، زۆربەی ڕۆنیشتوانانی گوند فەلاح بوون، هەر ماڵە و بەشی خۆی زەوی و زاری کشتوکاڵی هەبوو، هەموو زەوییەکانیش تاپۆ بوو، جووتیارکان دێمچێن و دێمە کارکێڵ بوون، زیاتر گەنم و جۆ و دانەوێڵەی وەکو نیسک و نۆک و پاقڵە و ئەو شتانەیان دادەچاند و چاو لە ئاسمان، چاوەڕوانی بارانیان دەکرد، لە ئاژەڵداریش دا، پەز و چێل و پەلەوەری وەکو مریشک و قاز و سۆنەیان بەخێو دەکرد.. گوندەکە لە چاو

خۆیا ئەو گەورەیەش نەبوو، هەر سی - چل ماڵێک دەبوو، بەڵام لە گوندەکانی دەوروبەری گەورەتر بوو، هەر بە ڕیزی حەساری گەورەوە، کۆمەڵێک گوندی دی بە ناوی حەسارەوە هەبوو، وەک: حسار ژوروو، حەسار تەها، حەساری کوێخا ڕەزا... ئاوی سەرەکی گوند، جۆگایەک بوو، لە ڕۆژهەڵاتەوە، لە پاپلانەوە بە سەر چوند گوندێکا دەهات و لە حەساری گەورەدا دەگیرسایەوە، ئیدی ئەم ئاوە بۆ خواردنەوە و ئاودانی مەڕ و ماڵات و کوڵ و کانی و بە ڕێژەیەکی زۆر کەم بۆ ئاودێری زەرعات و بێستان بەکار دەهێنرا... ساڵی جارێ دووان بە هەرەوەزی جۆماڵ و خاوێن دەکرایەوە..

خەڵکی گوند هەموو سەر بە عەشیرەتی بیبانی و سوننە مەزەب بوون. مزگەوت لە گوندا هەبوو، نوێژ و جەماعەتی تیا دەکرا... لە نیوەی دووەمی پەنجایەکانی سەدەی بیستدا بیری ئیرتیوازی بۆ لێدراو کێشەی ئاو بە تەواوەتی کەم بووەوە...

پێدەچوو گوندەکە کۆن بێ، هی سەردەمی عوسمانیەکان بێ، - گوایە ماڵباتی ئێمە یەکێک بوون لە دامەزرێنەرانی گوند - چونکە لە تۆماری فەرمی بەر لە کودەتای چواردەی تەمووز، ناوی بیوک حەسار بوو... گوندەکە کەوتبووە سەر دوو ڕیانی کەرکووک - هەولێر، و کەرکوک - شوان و شێخ بزێنی و کۆیە... ڕێگای کەرکووک - هەولێر، هێڵی شەمەندەفەر بوو، لە حەسار وێستگەیەکی هەبوو، ڕێگەی کەرکوک - شوان، جادەی قیر بوو.. بە حوکمی ئەم دوو شا ڕێگایە و نزیکی گوند لە شارەوە، خەڵکەکەی هەندێ زندووتر و چاوکراوەتر بوون لە خەڵکی گوندە تەریک و دووره دەستەکانی دی.. چونکە لە باری چینایەتیەوە نیمچە یەکسان و لێکدی نزیک بوون و پەیوەندی خوێن و خزمایەتی لە ئارادا بوو، جۆرە تەبایيەکی کۆمەڵایەتیان لە بەینا هەبوو، دژمنایەتی تیا نەبوو..

بەهەرحاڵ، بابم لە ساڵی ۱۹۵۹دا، بە پاسەوان لە وێستگەی حەساری قیتاری نێوان کەرکووک - هەولێر دامەزرا و لە عەمەلەیی خەلەسی و برۆکەیەک ژیان و گوزەرانمان گۆڕا.. ئێمە خێزانێکی گەورە بووین؛ دە کچ و کوڕ، کیژەکان: ڕەحیمە، نەعیمە، فەهیمە، نەدیمە. کوڕەکان: بەندە کە تۆبەرە بووم، ئەحمەد، یوسف، لەتیف، ڕەووف، خەبات..

لە بیرمە لە نێوەی پەنجایەکاندا، کابرایەکی غەوارەی قاشقونج پەنای هێنابووە بەر حەسار، دیاربوو کادیری حیزبی شیوعی عێراقی بوو، خۆی لە حکومەتی عێراق شاردبووەوە، دەیانگوت گوایە خەڵکی کۆیەیە، نازانم ناوی ڕاستەقینەی چ بوو، بەڵام پێیان دەگوت "حەمە زرپە "... وادیار بوو، ئەو ژێراوژێر تۆوی شیوعیەتی لە ناو خەڵکی حەساردا داچاندبوو، جگە لە بنەماڵەی ئێمە ویەک دوو بنەماڵەی دی، ئیدی خەڵکی حەسار، بە چاولێکەری و بە هۆی پەیوەندی خوێن و خزمایەتیەوە، هەموو شیوعی بوون!

لە نیوەی دووەمی پەنجایەکاندا، لێم بە درۆ نەبێ، ساڵی ۱۹۵۸ قوتابخانە لە گوند کرایەوە، هەندێ کەس بە دڵیان بوو و هەندێکی دی دژی بوون؛ گوایە قوتابخانە مەڵبەندی فێرکردن و بڵاوکردنەوەی دەرسی شەیتانیە و دژی دینە و دەگەڵ ئیسلامدا تێک ناکاتەوە!

بە هەرحاڵ من و هاوتەمەنانی من یەکەم دەورەی ئەو قوتابخانەیە بووین.. پێدەچێت بنەماڵەی ئێمەش وەکو هەندێ بنەماڵەی دی، زۆر کەیفیان بەوە نەهاتبێ بمنێرنە قوتابخانە، چونکە لە بیرمە دەگریام و ڕژد بووم لە سەر ئەوەی بخرێمە بەر خوێندن، دوای گریانێکی زۆر برام بۆ قوتابخانە و ناونووس کرام. بەو جۆرە بووم بە یەکەم خوێنەواری ماڵبات و بنەماڵەکەی خۆمان و من و چەند کەسێکی زۆر کەمی یەکەم دەورەی قوتابخانەی ناقبری زانکۆمان تەواو کرد..

ئەو سەردەمانە، لە قوتابخانە شیر و تۆکاو و حەبی ڕۆن ماسی و هەندێجار قوماشی جل و بەرگیش بە قوتابیان دەدرا، پێموایە زیاتر بۆ هاندانی خەڵکی بوو کە منداڵەکانیان بخەنە بەر خوێندن و پروپاگەندەی دەرسی شەیتانی و ئەو جۆرە بانگەشانە پووچەڵ بکرێتەوە؛ بەهەرحاڵ ئێمە هەرچەندە هەژار بووین، بەڵام چونکە دایکم کەسێکی خۆشخوو و بە تەبیعەت بوو، هەمیشە بایەخی بە ڕواڵەت و جل و بەرگمان دەدا، هەرچەندە جل وبەرگمان سادە بوو، بەڵام زۆر خاوێن و پاک بوو، بۆیە زۆرجار کە قوماش دابەش دەکرا، بە ئێمەیان (من و ئەحمەدی برام کە دەورەی دوای من بوو) نەدەدا، بە هەندێ لە هاوپۆلەکانمانیان دەدا، بەڕاستی لە چاو بنەماڵەی ئێمەدا دەوڵەمەند بوون.. بە ڕاستی ئەمەمان لەبەر گران بوو، ئەو لیژنەیەی کە قوماشەکانیان دابەش دەکرد، خەڵکی گوندەکەشی تیابوو، کەگوایە شیوعی بوون؛ جا تەفسیری ئێمە بۆ حاڵەتەکە ئەوە بوو، بۆیە هاودێر دەکراین، چونکە بنەماڵەی ئێمە شیوعی نەبووین.. بەهەرحاڵ ڕۆژگارمان هێنا ، لە نیوەی یەکەمی شەستەکاندا، بارگەمان تێکنا و بارمان کرد بۆ شار.. بووین بە خاوەنی خانووی خۆمان، لە شار، چوومە قوتابخانەی ناوەندی ئیمام قاسم، کە زۆربەی هەرە زۆری هەم مامۆستاکان و هەم قوتابییەکان کورد بوون. هەموو قۆناغەکانی خوێندنم، بەبێ مانەوە تەواو کرد، وێڕای ئەوەی لە ماڵبات و بنەماڵەیەکی نەخوێنەوار بووم و کەسێک نەبوو ڕێنوێنیم بکات، قوتابیەکی زیرەک و باش بووم..

لە پۆلی دووی ناوەندی بووم، لە گەرمەی دەرسا بووین، فەڕاشی قوتابخانەکە، مام فەتح الله، کە پیاوێکی بە تەمەن و بە شەخسیەت بوو، هات و لە دەرگای دا، دەرسی عەرەبیمان هەبوو، دەرسی مامۆستا ئەحمەدی مەلا کەریم بوو.. بە مامۆستای گوت کە بەڕێوەبەر قوتابی (محەمەد عەبدولکەریم عارف) ی دەوێ، بەگەڵی کەوتم بۆ لای بەڕێوەبەر، لە خۆڕا هەستم بە جۆرە نیگەرانیەک دەکرد؛ بەڕێوەبەر منی بۆ چییە؟ بەدەم ڕێوە ئەو پرسیارەم لە مام فەتحوڵلا کرد، گوتی: نازانم..

گەیمە لای بەڕێوەبەر، کۆمەڵێک خەڵکی سمێڵ باڕی دەمانچە لە قەد لای دانیشتبوون. بەڕێوەبەر، بە شێوازێکی باوکانە، تێی گەیاندم کە ئەوانە پیاوی ئەمن و ئاسایشن، هاتن بە دووی تۆدا، لە گەڵیاندا دەچی بۆ دایەرەی ئەمن، یەک دوو پرسیارت لێدەکەن و مەرەخەست دەکەن، هیچ نیگەران مەبە، مەترسە، شتەکە هیچ نییە، دەنا خۆم دەگەڵت دەهاتم... لە جێبێکیان پەستاوتم و دوو ئەمن، لە بەینی خۆیان دا دایاننام، لە تۆ وایە خولە پیزەیان گرتووە!.. بەهەرحاڵ بردیانمە لای بەڕێوەبەری ئەمن، پیاوێکی میانساڵی هەندێک مەند بوو، قەدەرێ لە قەد و قەڵافەتم ڕاما، جۆرە نەباوەڕییەک بە سیمایەوە، هەڵدەبوو و دەکوژایەوە، بە ئەمنەکەی، کە بردمیە ژوورەوە و بە ئامادەباشی و ڕەق ڕاوەستابوو، گوت: ئەمەیە!!، بەڵێ ئەزبەنی.. ئەم منداڵە چیە، هێشتا بۆنی شیری خاوی لە دەم دێت، خۆ کە ئەمە

بوو هەر لەوێ نەتان هێنابا.. ئەوسا ئەمنەکەی مەرەخەس کرد کە بچێتە دەرەوە.. ئەوسا کەوتە داپشکنینم و شێرێک لەوێ و ڕێویەک لێرە، کەوتە باسی یەکێتی قوتابیانی کوردستان و کاری نهێنی ئەو ڕێکخراوە دژی دەسەڵات و تۆ کوڕێکی باشی و منداڵیت، دەترسم لە خشتەیان بردبی و بەگەڵیان کەوتبی، ئەگەر شتی وەها هەیە، پێمان بڵێ، بەڵێنت دەدەمێ نەیەڵم هیچت بەسەر بێ و کەس لە گوڵ کاڵترت پێ بڵێ.. بەهەرحاڵ هیچمان لە یەکدی هەڵنەکڕاند، دوو سێ سەعاتێ لەوێندەریان گل دامەوە و پاشان مەرەخەسیان کردم.. لەوێوە یەکێتی قوتابیانی کوردستانم لەلا بوو بە مەراق..

***

هەر لە منداڵییەوە، هەستم بە جۆرە مەسئولیەتێکی خانەوادەیی دەکرد و دەمویست، جۆرە ئەرکێکی خانەوادەیی لە ئەستۆ بگرم، بۆیە لە پۆلی دووی ناوەندیەوە، هاوینان و لە پشووی سەری ساڵانی قوتابخانە، شانم دایەبەر کرێکاری، کرێکاری قورس، بیناسازی و گەچ و بەرد و بلۆک و چیمەنتۆ و ئەو کارە قورسانە، ئیدی دایکم پارەکانی ڕۆژانەکانمی بۆ کۆ دەکردمەوە و کە زستانان مەکتەب دەستی پێدەکردەوە، لە پارە کۆکراوەکەی خۆم مەسرەفی پێداویستیەکانی قوتابخانەیان بۆ دەکردم، لە جل و بەرگ و پێڵاو و دەفتەر و قەڵەم و پێویستیانی دی.. خۆشبەختانە تووشم بوو بە تووش کۆمەڵێک وەستای زۆر چاک و کوردپەروەرەوە: لەوانە وەستا سەدرەدین، وەستا حەسەن و وەستا فەخرەدین، زۆر باوکانە مامەڵەیان لە تەکا دەکرد و چونکە دەیانزانی هەر سێ مانگەکەی هاوینم بەدەستەوەیە مەگەر هیچ ئیشێکیان نەبوایە، دەنا قەت بێ ئیشیان نەدەکردم..

هەندێجار کە لە ماڵانا ئیشمان دەکرد، بۆ نیوەڕۆ نانیان بۆ دەکردین، وەستاکان لە سەر نانخواردن، لە گەڵ خۆیاندا دایان دەنام و لە کرێکارانی دی جیایان دەکردمەوە.. ئەمە وای لێ کردبووم، گەورانەتر لە خۆم ڕەفتار بکەم.. زانکۆم تەواو کرد، دامەزرابووم، هێشتا پارەم لای وەستاکانم هەبوو.. سەری هەفتە و هەفتە ڕۆژانەکانمان وەردەگرت، بیرمە سەری هەفتەیەک کە ڕۆژانەکانمان وەرگرت، پارەکەم وەرگرت، لە گیرفانی شەڕواڵەکەم نا و سواری پاسکیلەکەم بووم و بەرەو ماڵ کەوتمەڕێ، زۆر نەڕۆیشتبووم، لە خۆمەوە وەستام، پارەکەم ژمارد، دینار و نیوێکیزیاتر بوو، لە هی هەفتەکانی پێشوو. بەپەلە گەڕامەوە بۆ چاخانەی سەر چیمەن کە لە خوار پردەکەی کۆشکلییەوە بوو، کە ئەوێ مەکۆ و پاتۆقمان بوو.. بە وەستا سەدرەدینم گوت: دینار و نیوێکت زیاد داومەتێ! هەڵوەستەیەکی کرد و بە ڕووخۆشییەوە گوتی: زیاد نییە. ڕۆژانەکەم بۆ زیاد کردووی. نا مادام زوو پێت نەوتووم نامەوێ. وتی: باوەڕ بکە بیرم چوو پێتی بڵێم.. بەهەرحاڵ چەندی هەوڵدا وەرم نەگرت و نەگرت... ئیدی پێکهاتین لە هەفتەی ئایندەوە، زیادکردنی ڕۆژانەکەم بۆ حیساب بکات..

بەهەرحاڵ بە سەرکەوتوویی ناوەندیم تەواو کرد و گەیمە قۆناغی ئامادەیی، ئێمە یەکەم وەجبە بووین کە بەر شەشی ئامادەیی کەوتین، پێشتر ئامادەیی تا پۆلی پێنجەم بوو. بەشی وێژەییم هەڵبژارد، چوومە ئامادەیی موسەڵڵا، کە لە نێوان

شوریجە و گەڕەکی موسەڵلادا بوو، گەڕەکەکە زیاتر تورکمان نشین بوو.. زۆربەی قوتابیان و مامۆستاکان تورکمان بوون.. هەستمان بە جۆرە تۆرانی چیەتیەک دەکرد، ئەمە مەراقە کۆنەکەی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی لەلا دەمزەرد کردمەوە، ئەوە بوو لە ساڵی ١٩٦٩ دا گوم گەشتەکەی خۆم دۆزییەوە و هەم بوو بە ئەندامی یەکێتی قوتابیانی کوردستان و هەم ئەندامی پارتی دیموکراتی کوردستان.. و تا ساڵی ١٩٧٥ بەردەوام بووم.. لەوە بە دواوە، ئیدی لە هیچ ڕێکخراو و حیزبێکی سیاسیدا کارم نەکردووە.

***

بەهەرحاڵ، قۆناغی ئامادەییم بە سەرکەوتوویی بڕی، کە ڕێکەوتی ساڵی خوێندنی ١٩٦٩ - ١٩٧٠ بوو، واتە لە گەرمی ڕێکەوتنی یازدەی ئازار و هەڵکشانی باری سیاسی کوردا بوو، ئەوەی لە بیر و بەرنامەی مندا نەبوو، بەشی زمان و ئەدەبی کوردی بوو، هەموو حەز و ئاواتێکم بەشی زمانی ئینگلیزی بوو، تێکڕای نمرەکانم حەفتا و حەوت بوو، لە زۆربەی هەرە زۆری زانستە مرۆڤانیەکان وەردەگیرام، ئەوسا لیژنەی مقابەلە هەبوو، کە چوومە لیژنەکە و داوای بەشی ئینگلیزیم کرد، گوتیان بەشی ئینگلیزی لە حەفتا و حەوت وەستاوە، ئەگەری زۆرە دابەزێت ودەتوانی لە هەفتەی ئیعترازدا داوای بەشی ئینگلیزی بکەیتەوە، بەڵام بۆ ئێستا دەبێ داوای بەشێکی دی بکەی، یەکێک لە ئەندامانی لیژنەکە گوتی: بۆ نموونە بەشی کوردی.. ئیدی جۆش و خرۆش و حەماسی ڕێکەوتنی یازدەی ئازار، کردیە کارێ کە بەشی کوردی هەڵبژێرم، کە لە لیژنەکە هاتمە دەرێ، چواردە کەسی هاودەورە و هاوشاریم، کە نمرەیان بە دەرەجەو دوو دەرەجە و سێ دەرەجە و ... لە خوار نمرەکەی منەوە بوو، ئەوانیش بەشی کوردیيان هەڵبژارد، هەڵبەتە بەشی ئینگلیزیش دابەزی بۆ هەفتا و چوار، ئیدی خۆیشم نازانم بۆ نەچوومە بەشی ئینگلیزی.

بەهەرحاڵ، ڕۆژگار بووری، گەیشتمە قۆناغی چوارەم، تاقی کردنەوەی نیوەی ساڵمان کرد، بەدەمی خۆم نەبێ قوتابییەکی باش بووم... دان و سانی شۆڕشی کورد وڕژێمی بەغدا گەییە بنبەست و نیشانەکانی هەڵگیرسانەوەی شۆڕش بەدیار کەوت.. لەبەر کاری سیاسی، وەکو زۆر کەسی دی ناچار بووم پەیوەندی بە شۆڕشەوە بکەم و بچمە چیا، لە یازدەی ئازاری ١٩٧٤ دا، گەییە شاری هەڵەبجە و پەیوەندیم بە ناوچەی مامۆستایانی هەڵەبجەوە کرد و وەکو ئەندام ناوچە دەست بەکار بووم... شار، ئامادەیی کوڕان و کچان و ناوەندی شارەزووری تیابوو، بە حوکمی هەڵگیرسانەوەی شۆڕش، زۆرێک لە مامۆستایانی ئەو قوتابخانانە گەڕابوونەوە بۆ ناو حکومەت و مەکتەبەکان مامۆستایان کەم بوو، لە سەر داوای ناوچەی مامۆستایانی هەڵەبجە، لە هەر سێ مەکتەبەکە دەرسم دەگوتەوە.. ئەمە جگە لەوەی کۆمەڵێک مەفرەزەی بەرگری شارستانیمان لە قوتابیانی ئامادەیی کوڕان و هەر مەفرەزەیەک بە سەرپەرشتی مامۆستایەک دروست کرد، بۆ حاڵەتێن ئاوارتە و لە ناکاو... کە بەندە سەرپەرشتی یەکێک لەو مەفرەزانەم دەکرد.. بەهەرحاڵ ڕۆژگارمان هێنا، تا ئەوە بوو لە ١٩٧٤/٤/٢٦ دا، ڕژێمی بەعس، دەوروبەری سەعات چوار و بیست خولەکی عەسر، بە فڕۆکەێن سۆڤیاتی و بە بێ هیچ دەست پارستانێک، کەوتە بوردومانی شار و وێڕای هەموو ئەو ئامادەکاریانەی کە مەفرەزەکانی بەرگری شارستانی لە سەرانسەری شاردا کردبوومان، ئەوەندەی

بیرم مابێ پتر لە سەد و بیست کەس شەهید و بریندار بوون.. خەڵکی شار بە خانەخوێ و میوانەوە جێ لەق و ئاوارە بوون و خەڵکێکی زۆر چوونە ئوردوگاکانی ناو ئێرانەوە.. قوتابخانەکانی هەڵەبجە داخران.. شۆڕش ناچار بوو خەمی خەڵکی بخوات... لەو ماوەیەدا شەفیق ئاغا کە بەرپرسی ئیداری هەموو دەڤەرەکە بوو و بارەگای لە تەوێڵە بوو ناردی بە شوێنما، کە چووم لێی پرسیم بە نیازی چیت؟ گوتم قوربان بە تەمام وەکو پێشمەرگە پەیوەندی بە هێزی خەباتەوە بکەم. گوتی: نا، پێشمەرگەمان زۆرە، تۆ گەنجێکی پازدە شازدە ساڵت بە خوێندن بردۆتە سەر، هیچ ئەزموونێکی شەڕ و پارتیزانیت نییە، سبەی دەچیتە شەڕەوە و، دەکوژرێیت و هەم لە کیسی کەسوکاری خۆت و هەم لە کیسی ئێمەش دەچێت، دەبێ شازدە ساڵ چاوەڕوان بکەین، تا یەکێکی دیکەمان خوێندن تەواو بکات. نا پێشمەرگەمان زۆرە، پەکمان لە سەر پێشمەرگە نەکەوتووە، پەکمان لە سەر مامۆستا کەوتووە، کە ئەگەر لە پێشمەرگایەتی زیاتر نەبێ، هیچی کەمتر نییە، هەر ئێستا بەرگەت بۆ دەکەم و دەبێ بچی بۆ ئوردوگای سەریاس، لەوێ قوتابخانەمان کردووەتەوە و بۆ مامۆستایەک دەچین بە ئاسماندا، ئێستا کە تۆمان لە سەر ئەرز دەستکەوتووە، دەستبەردارت نابین. قەناعەتم بە قسەکانی کرد، لە دڵی خۆدا گوتم: شۆڕش هەر یەک سەنگەر نییە، جوانییەکەی لە فرە سەنگەرییەکەیدایە، لە سەریاس ئاشنایەتیم لەگەڵ کۆمەڵێک مامۆستای دڵسۆز و گەنجدا پەیدا کرد، لەوانە: ڕەفیق ساڵح، حەمە عەلی حارس، ، ئەنوەر حسێن، ئەحمەد فەرەج، مەجید کەریم (غاندی) و بابە عەلی و هەندێکی دی بە داوای بوردنەوە ناوەکانیانم بیر نەماوە، پیری و هەزار عەیب!.. بەهەرحاڵ زۆر بە دڵسۆزی قوتابخانەکانمان بەڕێوە دەبرد و یەک لە باری خۆم وام هەست دەکرد، شۆڕش بە نەفەسی دەوڵەتانییەوە بەڕێوە دەبرێ و زۆر دڵم بەوە خۆش بوو، بەهەرحاڵ ١٩٧٥/٣/٦ ڕێکەوتنی نێوان شای ئێران و سەدام حوسێنی عێراق، بە دەلالّی جەزایر و تەنازولی سەدام لە بڕێکی باشی خاک و ئاوی عێراق ڕاگەیەنرا و خەونە جوان و ڕەواکانی ئێمە زندە بەچاڵ کران..

***

بە سیفەتی عائدون وەکو زۆر کەسی دی بۆ عێراق گەڕامەوە، چوومە کولیژی ئەدەبیات، دوا تاقیکردنەوەی قۆناغی چوارەمم دا و شادەتنامەی بەکالوریۆسم لە زمان و ئەدەبی کوردی وەرگرت و گەڕامەوە بۆ کەرکووک و بەدەم کرێکاریەوە چاوەڕوانی ئەوەم دەکرد دەرگای دامەزراندن بکرێتەوە و ئەنکێتی دامەزراندن پڕ بکەمەوە. ئەو زەمانە ئەنجومەنی خزمەتگوزاری هەبوو و خەڵکی لەوێوە دادەمەزران.. دەرگای دامەزراندن کرایەوە، داوام پێشکەش کرد، لەبەر ئەوەی عائدون بووم، بۆم نەبوو لە کەرکووک دابمەزرێم!! حەزم لە مامۆستایەتی بوو، بەڵام لەبەر ئەوەی عائدون بووم، بەبیانووی سەلامەی فیکرییەوە، ڕێگای مامۆستایەتیان نەدام!! بە هەرحاڵ بە عینوانی (م. ملاحظ) لە بەڕێوبەرێتی پەروەردەی دهۆک دامەزرام.. و لە ١٩٧٥/١٠/٢٧ دەستبەکار بووم، پەروەردەی ئەوسای دهۆک بچووک بوو، ژمارەی فەرمانبەران و کارمەندانی نەدەگەیە سەد کەس... لە کۆی ئەو ژمارەیە تەنیا من سۆرانی بووم، و لە بەشی قەڵەمی سەرەتایی (شوعبەی زاتیەی ئیبتیدایی) بووم. بەڵام لەو شارە ئازیزەدا و لە ناو خەڵکە مەند و بە هەڵوێستەکەیدا هەستم بە هیچ غوربەتێک نەکرد، ئەمە جگە لەوەی زۆر مامۆستای ئافرەت و پیاویش، لە شارانی

خانەقین و کەرکووک و سلێمانی و هەولێرەوە، وەکو نەفی کردن بۆ ئەوێندەر نەقڵ کرابوون، هەر کارێکی وەزیفیان هەبووایە، پەیوەندی بە منەوە هەبوایە یان نا یەکسەر دەهاتن بۆ لای من و ڕوویان لە من دەنا و منیش درێغیم بۆ نەدەکردن، ئێستاش خۆشەویستی ئەو شارە و خەڵکەکەیم هەر لە دڵە.. ئیدی دوو ساڵ و دوو مانگ و سێ ڕۆژم بەو ئاوایە لە دهۆکی دەلال بە سەر برد..

لە ناکاوا محەمەد پیرۆز ڕوستەم، بە عینوانی بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی دهۆک، هاتە دهۆک، پیاوێکی هەلپەرست و خۆپەرست بوو، نزیکەی مانگێ لە دهۆک مایەوە و ئیدی نەقڵ بوو، ڕۆژێ ناردی بە شوێنما، لە ژوورەکەی خۆی دانیام، چای بۆ بانگ کردم، لە دڵی خۆدا گوتم ئەم ماستە موویەکی تیایە ئاگات لە خۆ بێ. بەهەرحاڵ شێرێک لێرە و ڕێوییەک لەوێ، گرێی دڵی کردەوە و گوتی: تۆ فەرمانبەرێکی زیرەک و بە توانای، هەموو فەرمانبەر و موراجیعەکان زۆر لێت ڕازین، من وەکو کەرکووکییەک لە بەر خۆتمە وەرە ببە بە بەعسی و زۆر ڕێگەت لەبەردەم دەکرێتەوە، بۆ نموونە سەیری من بکە، گوتم مامۆستا ببورە: من یەکەم عائدوونم، دووەم نەفی کراوم، شار و زێدی خۆم لێ قەدەغەیە، حەزم لە مامۆستایەتیە و بە بیانووی سەلامەی فیکریەوە لێم قەدەغەیە، کەی خۆت و حیزبەکەت ئەو هەموو قەدەغانەتان لە سەرم ڕا کرد، ڕەنگە هەقی ئەو تەکلیفەت هەبێ، جا بەعسیاتی وەکو جل و بەرگ وایە لە هەندێ کەس دێت، لە هەندێ کەسی دی نایەت، من لەو کەسانەم کە لێم نایەت، بەڵام با ئەوەش بڵێم، کە هیچ کاردانەوەیەکی نەرێنی و تۆڵە ئەستێنی بەرانبەرم نەنواند.. دوای ماوەیەکی کەم نەقڵ بوو..

تووشی هەڵوێستێکی دیکە بووم، کە کاتی خۆی زۆرم لەبەر گران بوو، بۆیە تا ئەوڕۆژی لە یادگەم ماوە. کە لە دهۆک فەرمانبەر بووم، لە ئەنجومەنی تەشریعی هەولێرەوە، نووسراوێکمان بۆ هات کە موڕاسەلاتی فەرمی لە دەڤەری حوکمی زاتیدا، بە زمانی کوردی ڕێگەپێدراوە، ئەمەم پێخۆش بوو، هەستام یەکەم نووسراوی فەرمیم بە زمانی کوردی نووسی، ئەوکاتە بەڕێوەبەری گشتیمان نەبوو، یاریدەدەرێکی بەڕێوەبەری گشتیمان هەبوو، بەناوی عادل یونس عەبۆ، کە خەڵکی دهۆک بوو، بەشی زمانی کوردی تەواو کردبوو، بە وەکالەت پەروەردەی دهۆکی بەڕێوە دەبرد، نووسراوەکەم بە پێشخزمەتەکەدا بۆی نارد تا واژۆی بکات، دوای تۆزێک ناردی بە شوێنما، گوتی:- ئەمە چییە؟ گوتم ئەزبەنی نووسراوی فەرمییە و بە کوردیە، گوتی:- قەدەغە نییە؟ گوتم: قەراری ئەنجومەنی تەشریعی دەڵێت، موڕاسەلاتی فەرمی بە زمانی کوردی لە دەڤەری ئۆتونومیدا ڕێگە پێدراوە..

هەندێک ڕاما و گوتی من لەمە تێناگەم، یەکسەر ناوەڕۆکی نووسراوەکەم بۆ کرد بە عەرەبی. بەهەرحاڵ، نووسراوەکەی ئیمزا نەکرد و، لە گەڵ خۆما هێنامەوە بۆ قەڵەم (زاتیە) و لە لای خۆم هێشتمەوە، خوا و ڕاستان دوای چەند ڕۆژێکی کەم بەڕێوەبەرێکی گشتیمان بۆ هات، عەرەب بوو، ناوی ئیبراهیم الشواف بوو، نووسراوە کوردیەکەم بۆی نارد، ناردی بە شوێنما و پرسیاری کرد و وەڵامم دایەوە کە نووسراوی فەرمیە و بە کوردیە و بە قەراری ئەنجومەنی تەشریعی بۆمان هەیە، موراسەلاتی فەرمی لە دەڤەری حوکمی زاتی بە کوردی بنووسین و، یەکسەر ناوەڕۆکی نووسراوەکەم بۆ کرد بە عەرەبی و بێ چەند و چوون و بە متمانەوە واژۆی کرد..

بەهەرحاڵ، چەند جارێک داوام کرد بۆ کەرکووک نەقڵ بکرێم بەڵام بە بیانووی ئەوەوە کە عائدون بووم، هەموو جارێ ڕەفزم بۆ دەهاتەوە... ئیدی لە ساڵی ١٩٧٧ دا بۆ شاری سلێمانی نەقڵ بووم، ڕۆژگار هات و چوو، لە ساڵی ١٩٨٠ دا، ئاگری شەڕی کارەساتباری نێوان ئێران و عێراق هەڵگیرسا، کە تەڕ و وشکی پێوە دەسووتا، کەوتمە سەر دوو ڕیانێک، یەکێکیان ئەوە بوو بە بەندەنێ بکەوم و دووەمیان ئەوە بوو ببمە سەرباز و بەشداری شەڕی قادسیەی سەدام بکەم، کە ئەمەیان نە لە هەڵوێستی من دەوەشایەوە و نە لە گەڵ بیرکردنەوەی مندا تێکی دەکردەوە.. ئیدی بڕیارم دا بچمە چیا، لە سەرەتاکانی ساڵی ١٩٨١ دا وە بەندەنێ کەوتم. نزیکترین و گونجاوترین شوێن بۆ من، ئەو ناوچە ڕزگارکراوانە بوو کە لە ژێر کۆنترۆڵی (ی.ن.ک) دا بوون، وەکو کەسێکی بێ لایەن و دوور لە هەر وابەستەگیەکی حیزبی، پەیوەندیم لە گەڵ هەموو گروپ و لایەن و حیزبە کوردستانیەکان و ئۆپوزیسیونی ئێرانیدا، باش و ئاسایی بوو، هەڵبەتە پەیوەندی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیریی، نەک پەیوەندی سیاسی وحیزبی.

ئیدی لە چوارچێوەی یەکێتی نووسەرانی کوردستاندا، هەرچەندە لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی (ی.ن.ک)دا بوو، بەڵام ڕێکخراوێکی سەربەخۆ بوو، یارمەتی بێ مەرجمان لە هەموو لایەک قەبووڵ دەکرد، درێژەم بە چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی خۆم دا... سەرپەرشتیاری گۆڤاری گزنگی لقی کەرکووکی نووسەرانی کوردستان و ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری نووسەری کوردستان و سکرتێری نووسینی گۆڤاری کەلتوور بووم. دەیان کتێبی باشمان چاپ و بڵاوکردەوە، کە بەشێکی باشیان لە نووسین و ئامادەکردن و پاچڤەی بەندە بوون.. کە ژمارە شەشی گۆڤاری گزنگمان بڵاوکردەوە، هەڵبەتە دەزگای ڕاگەیاندنی (ی.ن.ک) چاپیان کردبوو، ئەوکاتە ئەرسەلان بایز بەرپرسی ڕاگەیاندن بوو. نامەیەکی تووڕە لە بەرپرسێکی گەورەی یەکێتییەوە، بۆ نووسەران هات کە ئێمە چیتر گزنگ چاپ ناکەین... سەبەب؟! لە ژمارەی ناوبراودا، چیرۆکێکمان بڵاو کردبووەوە، کە هی برادەرێکی ناو شار بوو، بەناوی خوازراوی ڕێبوار بۆی ناردبووین، لە چیرۆکەکەدا دیالۆگێک هەبوو بەم دەقە: " سەرکردەکانی کورد هەموو هی جڕت و چەقەنەن. " من بۆ ئەوەی هەندێک لەزەقی ڕستەکە کەم بکەمەوە، سووکە دەسکارییەکی ڕستەکەم کرد و بەم دەقە لە گۆڤارەکەدا دامگرت: " سەرکردەکانی کورد هەندێکیان هی جڕت و چەقەنەن ". ئیدی ئەو ڕستەیە بووبە تەوقی نەعلەت و چووە ملی گزنگ و چیتر لە لایەن ڕاگەیاندنی (ی.ن.ک) وە بڵاو نەکرایەوە، چ قەیدییە خۆ کەڵەشێریش نەبێ، هەر ڕۆژ دەبێتەوە، گزنگ لە شوێنانی دی چاپ دەکرا، پازدە ژمارەی لێدەرچوو لە گەڵ سێ ژمارەی تایبەت بە منداڵان بەناوی " گزنگی بچووکان)..

بە هەرحاڵ ڕۆژگارمان بەڕێکرد، ساڵمان گەیاندە ١٩٨٦ دقێکم نووسی بە ناوی (کۆچی سوور) پێش ئەوەی بە کوردی بڵاو بکرێتەوە، برادەرێکی ئێرانی، کە پێشمەرگەی گروپی هستە رزم کۆمۆنیستی بوو، بەناوی ن: شایگان لە ساڵی ١٩٨٧ دا، کردی بە فارسی و بڵاوی کردەوە، دوو نوسخەم بۆ نەوشیروان مستەفا نارد، هیچ کاردانەوەیەکی نەبوو.. ئیدی ساڵی ١٩٨٨، یەکەم هێرشی ئەنفال کرایە سەر دۆڵی جافایەتی و یاخسەمەر و سەرگەڵوو و بەر گەڵو، کە سەرکردایەتی (ی.ن.ک) لەوێ بوو، لە ١٩٨٨/٣/١٩ ناچار بووین، ڕابکەین و بەرەو ئێران دەڤەرەکە چۆڵ

بکەین، من لامدایە گوندی کاولان، کە بارەگای ڕاگەیاندن و سەرکردایەتی حسکی لێبوو، ئەوکات عادڵ مراد بەرپرسی ڕاگەیاندنیان بوو، ڕووم لێنا کە (کۆچی سوور) م بۆ چاپ بکەن و لە فەوتان ڕزگار بێ. دیار بوو، کەرەستە و تفاقی چاپکردنیان وەکو کاغەز و ستێنسڵ و ئەو شتانەیان کەم بوو، بەهەرحاڵ چل - پەنجا نوسخەیەکیان بۆ چاپکردم، هەرکە بڵاو بوویەوە دەنگدانەوەیەکی وەهای پەیدا کرد، وەکو ئەوەی ئاگر بێ و بکەوێتە پووشەوە، وەکو ئەوەی حەمە کەریم عارف، سەبەبکاری ئەو شکستە مەعنەوی و عەسکەرییە گەورەیە بووبێ، هەڵۆکانی سەرکردایەتی (ی.م.ک) کە لە سەقز ئاکنجی بوون، گڕیان گرت. بە ئەمری نەوشیروان، (کۆچی سوور) لە قاسمە ڕەشی مەرزی سەردەشت کۆکرایەوە و سووتێنرا!!. بەڵام جەماعەتی (ئاش) نازانم لە ڕازان بوون یان لە کوێ بوون، ژمارەیەکی زۆریان لەبەر گرتبووەوەو بڵاویان کردبووەوە... کار بە سووتاندنەوە نەوەستا و فەرمانی کوشتنی بەندەشیان دەرکرد، بەناو پێشمەرگەش هەبوو کە ئامادە بوو بۆ جێبەجێکردنی ئەو فەرمانە!!

تەواو ترسی ئەوەم لێنیشت، لە پەنایەکەوە بێکەسکوژ بکرێم، وەکو ئەمە لە گەڵ کۆمەڵێک پێشمەرگەدا کرا!!بە هەرحاڵ بە ناچاری کەوتمە بیرکردنەوە لەوەی هەر چۆنێ بووە خۆم ڕادەستی عێراق بکەمەوە، ڕادەست بوون هەر ڕادەستبوونە چ بە ئێران بێ چ بە عێراق! دژمن بتکوژێ نەک دۆست بتشکێنێ، درەنگانێکیساڵی ١٩٨٩ بوو، کادرێکی پاسۆک کە دەمێ بوو لە ئێران دەژیا - بە داخەوە ناوەکەیم بیر نەماوە، لە گەڵ کادیرێکی پارتیدا بەناوی (تایەرە سوور) ڕێگای گەڕانەوە بۆ عێراقیان، بۆ زامن کردم. بەیانیەک لە گەڵ محەمەد موکری و حاجی سەمەدی حەمە پەری و ناهیدە خانی خێزانی و سوعاد خانی خێزانی فارۆق جەمیل و خەڵکانی دیدا وەڕێکەوتین، عێراق خۆت بگرە واهاتین! ڕادەستبوون، ڕادەستبوونە چ بە ئێران بێ و چ بە عێراق بێ... بەندە لە عەربەت لەوانی دی جیاکرامەوە، خۆم لە شوعبەی پێنجی بەغدایا بینییەوە، لەوێ بە دیداری کۆمەڵێک دۆست و پێشمەرگە شاد بوومەوە.. بە ڕاستی جێگەیەکی سامناک و ناخۆش بوو، دڵمان پڕ بوو لە ژان، لە ململانێی نێوان مەرگ و ژیان، واقیعی زندان ئەوەی بۆ ساغکردمەوە کە ترس، بەشەر لێکدی نزیک دەکاتەوە، زۆر یەکترمان خۆش دەویست و گوێمان لێکدی دەگرت، بە زۆری لە دەوری بەندە خڕ دەبوونەوە، منیش بۆ ئەوەی کەس نائومێد نەبێ، بەردەوام ختوکەی کبریای پێشمەرگایەتیانم دەدا، ورەم بەرز دەکردنەوە و هەمیشە دەمگوت: سەنگەر بۆ پێشمەرگە قاتی نییە، سەنگەر هەر سەنگەرە، چ لە چیا بێ چ لە زیندان.. بەهەرحاڵ دوای ماوەیەک گوازراینەوە بۆ زندانی ژمارە یەک.. دوای ماوەیەک، بە پاسێکی گەورە بۆ سلێمانی گوازراینەوە و ئازاد کراین.. شەو بوو، دەگەڵ خزمێکا بە ناوی هەمزە محەمەد کەریم چووین بۆ ماڵی خەزوورم لە برایم پاشا کە سەرگوڵی خێزانم و گۆڤەندی کیژم لای ئەوان بوون، کە من بە بەندەنێ کەوتم گۆڤەند زۆر منداڵ بوو، کە هاتمەوە قوتابی دوو و سێ سەرەتایی بوو، کە لە گەڵ هەمزەدا لە دەرگامان دا گۆڤەند هاتە بەر دەرگا، نەیناسیمەوە، گوتی فەرموو خاڵە ماڵی کێتان دەوێ!! گوتم: تۆ گۆڤەندی؟ گوتی: بەڵێ... گوتم بچۆ دایکت بانگ بکە... ئیدی بەیەک شاد و شوکر بووینەوە.. بەو ئاوایە هەشت نۆ ساڵم لە پێشمەرگایەتیدا بەبێ وابەستەگی حیزبی بەسەر برد کە وەکو بەشدارییەکی مەیدانی و ویژدانی لە خەباتی ڕەوای

نەتەوەیی کوردا شانازی پێوە دەکەم و منەت بەسەر کەسدا ناکەم، چونکە باوەڕم وایە کە ڕۆڵەی میللەتی مەزلووم مەحکوومە بە پێشمەرگایەتی.. هەڵبەتە کەم وزۆر لەو پێشمەرگایەتییە سوود مەند نەبووم.. باشترا!..

**

ئیدی بە هەر خۆ پەنادان و خۆشاردنەوەیەک بوو ڕۆژگارمان گەیاندە ساڵی ١٩٩١ و سەرهەڵدان و ڕاپەڕین بەرپا بوو، کورد ئاهێکی وەبەر هاتەوە، پێشمەرگە و بەرپرسان لە دەربەدەری و پەناهەندەیی دەرباز بوون، ڕەوشەکە بەرە بەرە ئاسایی بووەوە. دوای هەوڵێکی زۆر گەڕامەوە سەر وەزیفەکەی خۆم و لە قەڵەمی زاتیەی سەرەتایی لە پەروەردەی سلێمانی دایان نامەوە.. ئەوسا ویستم ساڵانی پێشمەرگایەتیەکەم بخەمە سەر خزمەتی وەزیفەکەم، دەبوایە پشتگیریم هەبوایە، زۆر بە ڕاپەڕموونەوە چووم بۆ مەڵبەندی (ی.ن.ک) پشتگیریان بۆ نەکردم: تۆ پێشمەرگەی ئێمە نەبووی، ئەگەر پێشمەرگەش بووبی، پێشمەرگەی خۆت بووی... لە دڵی خۆدا زۆر کەیفم بەوە هات کە پێشمەرگەی خۆم بووم... بەهەرحاڵ، بە ڕێکەوت ئەو حاڵ و حیکایەتەم لە سیری تا پیازی بۆ شادڕەوان ملازم کەریمی پاسۆک گێڕایەوە، زۆری پێناخۆش بوو، گوتی بە دڵی خۆت پشتیگرییەک بنووسە، من بە دە پەنجە بۆتی مۆر دەکەم. وامکرد و پتر لە نۆ ساڵ خزمەتم بۆ گەڕایەوە... ئەوسا مەراقە دێرینەکەم، مەراقی مامۆستایەتی سەری هەڵدایەوە، داوای نەقڵی خەدەماتم، لە فەرمانبەرییەوە بۆ مامۆستایەتی کرد، هەنگێ دکتۆر ناسیح غەفوور وەزیری پەروەردە بوو، زوو بە زوویی ڕەزامەندیم بۆ هاتەوە. لە پەروەردە هەڵبرام و لە ناوەندی ئەحمەدی خانی دەستبەکار بووم، دوای ماوەیەکی زۆر کەم نەقڵ بووم بۆ ئامادەیی ڕۆشنبیر، کە هەم قوتابخانەکە بەنێوبانگ بوو و هەم تووشی کۆمەڵێک مامۆستای بەڕێز بووم، لەوانە مامۆستا مەهدی بابان کە بەڕێوەبەر بوو. مامۆستا عەبدوڵڵا قەرەداغی، مامۆستا ئیبراهیم نامیق، عوسمان عەبدولکەریم، ئەوڕەحمانی کوردی، نوری عارف، حەمە عەلی مەعروف، ئاسۆ، چیمەن، بەسۆز، حەمە عەلی فەرەج و سالار... دەی باشە، ئێرە ئەو شوێنەیە من بۆی دەگەڕام..

لە پیشەی مامۆستایەتیدا قەناعەتم وابوو، کە ئەرکی مامۆستا ئەوە نییە، ڕێگە بە قوتابی نیشانبدات، بەرنامەی کاری بۆ دابنێ، بەڵکو ئەوەیە بەهرەی قوتابی کەشف بکات، فێری چۆنیەتی تێگەیشتنی بکات، کە کەوتە سەر ڕاستە ڕێگای تێگەیشتن، ئیدی ڕێگەی خۆی دەدۆزێتەوە و خۆی بەرنامەی کار بۆ خۆی دادەنێ... بایەخی زۆرم بە دەرسی داڕشتن دەدا، قەناعەتم وابوو داڕشتن لە لایەکەوە جورئەتی قەڵەمڕانی بە قوتابی دەدات و لە لایەکی دیکەوە، هەر قوتابیەک دەرەقەتی ئینشانووسی و داڕشتن بێت، مانای وایە هەم بەهرەی ئەدەبی هەیە و هەم سەلیقەی زمانزانی و ڕێزمانی تیایە. هەرگیز داڕشتنم نەدەدایە قوتابی لە ماڵەوە بینووسن، هەر لە پۆلا دەیاننووسی.. داڕشتنێکم دەدانێ کە خەیاڵیان بێدار بکاتەوە، ناوی یەک دوو داڕشتنم لە بیر ماون لەوانە: ئەگەر ڕۆژنامەنووس بیت، بۆت هەبێ تەنیا یەک پرسیار لە بەرپرسێکی کورد بکەی، چی لێدەپرسیت و بە تەسەوری تۆ چ وەڵامێکت دەداتەوە؟ یان: ئەگەر ببی بە یەکەم سەرۆکی دەوڵەتێکی کوردی، یەکەم وتارت بۆ کورد چ دەبێ؟... هتد. بە شانازییەوە لەو ماوە کورتەی مامۆستایەتیەمدا، چوار پێنج قوتابیم، خستە سەر ڕێگەی نووسین و نووسەرایەتی..

لێ مخابن دەسەڵاتی حیزبی! لە گەرمەی ململانێی بەناو سیاسی و بە حەقیقەت حیزبی و شەڕی نەنگینی براکوژی نەیهێشت، مامۆستایەتیەکەم بە دڵەوە بنووسێت، هەر ڕۆژەی بیانوویەکیان پێدەگرتم، ڕۆژێک عیماد ئەحمەد بانگی کردم و کۆمەڵێک گلەیی لێکردم، کە گوایە دژایەتیان دەکەم.. پێمگوت کاک عیماد هەموو ئێوارەیەک جەماعەتێ عەرەنخۆر، بە پارەی ئێوە، دەخۆنەوە و بەیانی بە ڕاپۆرتێکی پڕ لە درۆ و بۆختانەوە لە سەر من، دێن بۆ بارەگاکەی تۆ، وەرە پیاوی چا بە با من و تۆ ڕێکەوتنێک بکەین و بەبێ وەسیت و دەڵاڵ مامەڵە لەگەڵ یەکدا بکەین.. گوتی وەکو؟ گوتم تەسجیلێک و کاسێتێکم بدەیە، لە بەیانیەوە تا ئێوارێ، هەرچیەکم گوت، هەر جنێوێکم دا، ئێوارە بۆتی دێنم و نە پارەت لێ داوا دەکەم، نە دەعەوتی عەرەق..

***

لە گەرمەی ساڵانی شەڕی براکوژیدا، هاتوچۆی نێوان هەولێر و سلێمانی زۆر ئەستەم بوو.. لە هەولێر گۆڤارێکی ڕۆشنبیری ئەدەبی بەنێوی (ڕامان) دەردەچوو، ڕاستە ئەم گۆڤارە پارتی سپۆنسەری دەکرد، بەڵام لە هەر سیاسەتبازی و حیزبێنییەک بەدوور بوو. ئێمە کۆمەڵێک نووسەر بووین لەوانە: ڕەوف حەسەن، حەمید ڕێبوار، فوئاد سەراج و ئەحمەد سەید عەلی بەرزنجی و بەندە و حەمە فەریق حەسەن، لە سلێمانییەوە بابەت و بەرهەمی ئەدەبیمان بۆ گۆڤاری ناڤبری دەنارد و زۆرجاریش بەشداری ئەو چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشبیریانەمان دەکرد کە لە هەولێر ئەنجام دەدران.. ئێمە قەناعەتمان وابوو کە خەباتی نەتەوەیی کورد لە بنەڕەتدا، خەباتی یەکگرتنەوەی خەڵک و خاکی کوردستانە و کەم و زۆر بەم تەقسیمبەندیە حیزبیە قایل نەبووین، ئەو هەڵوێستەشمان لە ڕووی ڕۆشنبیریی و نەتەوەییەوە زیاتر بۆ سڕینەوەی ئەو لەمپەڕە تەقسیم ئامێزە بوو، کە حیزبەکان بێهودە دەیانویست لە واقیع و لە دڵ و دەروونی خەڵکیدا ڕیشاژووی بکەن.. هەڵبەتە حیزبێ کوردی بە ئێستاشەوە قەناعەتیان وایە هیچ ڕەنگێکی دی لە نێوان ڕەش و سپیدا نییە، یان لە گەڵی یان دژمی، بۆیە (ی.ن.ک) ئەم هەڵوێستەی ئێمەیان پێ قووت نەدەچوو! کەوتنە هەڕەشە و ترساندنی ئێمەمانان، دیار بوو حیکمەت محەمەد کەریم (مەلا بەختیار)یان بۆ ئەم کارە ڕاسپاردبوو!... کە ئەلحەق دڵسۆزانە ئەنجامی دەدا!!. ئەم برادەرە، قارەمانی ئینشیقاقە ناکامەکەی ساڵی ١٩٨٦ ی ئاڵای شۆڕش بوو کە یەکێتییەکان پێیان دەگوت (ئاش) کە لە چیا گیران و چەک کران، کۆمەڵەی ڕەنجدەران بە زۆرینەی هەرە زۆری دەنگان، داوای ئیعدام کردنی ئەم مەلا بەختیارەیان کرد!برادەرێکی نووسەر هاتە بارەگای نووسەران، پێشنیازی کرد کە نووسەرانیش بەیاننێک دژی گروپی ئاش دەربکەن. بەندە هەڵمدایە، کاک فلان، کێشەی مەلا بەختیار و هاوڕێکانی، کێشەیەکی سیاسیە، لایەنە سیاسیەکە لێگەڕێ بۆ خۆیان، بەڵام ئەرک و ئەخلاق و هەڵوێستی ڕۆشنبیریی وادەخوازێ نووسەران داوای سەلامەتی و ئازادکردنیان بکەن، چونکە دۆزی سەرەکی ئەدەب ئینسان و ئازادی ئینسانە، ئیدی ئەوە بوو، بەیاننامەیەکمان ئاراستەی مەکتەبی سیاسی هەموو حیزبە کوردستانیەکان کرد و داوای سەلامەتی و ئازادی مەلا بەختیار و هاوڕێکانیمان کرد.. کە مەلا بەختیار لە زنداندا بوو من یەکەم کەس بووم کە کتێبم بۆ دەنارد، ئیدی پێی دەگەیی یان نا، نازانم.

که مەلا بەختیاریان بۆ ڕاوەدونانی ئێمەمانان ڕاسپاردبوو، ئەلەق بە باشی ئەنجامی دەدا، لە باری دەروونییەوە، بۆ ئەوە بوو بیسەلمێنێ کە بە ڕاستی تۆبەی کردووە و یەکێتییەکی عەیارە بیست و چوارە و کورد گوتەنی هەزار گوناح و یەک تۆبە و کەس ئێنشیقاقە ناکامەکەی بە چاودا نەداتەوە. کار گەیە ئەوەی لە یەک لە ژمارەکانی ڕۆژنامەی هەرێمدا بە ڕاشکاوی بڵێ: ئێمە نەخوێنەوارێک دوای بەرزانیەکان بکەوێ دەیکوژین چ جای ڕۆشنبیر... هەر لەو سەردەمەدا مەلا بەختیار و یەک دوو کەسی دی، لە لایەن ڕۆژنامەوانێکەوە ناونران (قتلة سويدون يحكمون كوردستان)....بەهەرحاڵ پاشان (محەمەد موکری) بۆ لای من ڕاسپارد بەو حیسابەی دۆستی نزیکی یەکدی بووین، کە من پێگوت من کارم بە مەلا بەختیار نییە تا بچم بۆ لای، ئەگەر ئەو کاری بە منە لە بەر خاتری تۆ ئامادەم پێشوازی بکەم، بەڵام من قەت لەو باوەڕەدا نەبووم تۆ ئەم دەلاڵییە قەبووڵ بکەیت! ئیدی لەوە بە دواوە دۆستایەتیەکەمان تەواو سارد و کاڵ بووەوە.. بەهەرحاڵ لە سەرەتا و لە گەرمەی ئەو شەڕ فرۆشییەی (ی.ن.ک) بە ئێمە، ڕەوف حەسەن پەیوەندی بە منەوە کرد کە (ی.ن.ک) نیازی زۆر خراپە و ئیعلانی شەڕیان لە گەڵدا کردووین، گوتم کاک ڕەوف نە ئێمە ئەهلی شەڕین و نە شەڕی (ی.ن.ک) مان پێدەکرێ، بزانە هەوڵبدەن پەیوەندی بە نووسەرانی کوردی دیاسپۆراوە بکەن، با هەوڵێکمان بۆ بدەن و کارێ بکەن لێرە، لە شاری (هەڵمەت و قوربانیدا!!) بێکەس کوژ نەکرێین، ئەو پێشنیازی خۆپارێزییە سەری گرت، کەمپەینێ گەورە لەلایەن نووسەرانی کوردی دیاسپۆراوە ساز درا، بەیاننامە دەرکرا و واژۆ کۆکرایەوە و کێشەکەمان ڕەهەندێکی دەرەکی وەرگرت، بوو بە نووچە و هەواڵی ڕۆژنامەی القبس و شرق الاوسط و هی دی، کەچی تاقە یەک نووسەری سلێمانی (پایتەختی ڕۆشنبیریی!) بە وشەیەکیش بەرگری لێنەکردین، قسەیەکی خێری بۆ نەکردین، نەهەقیان نەبوو، لە هەر شوێنێ ئازادی سیاسی نەبێ، هەموو شتێک سیاسەتاوی دەبێت، خۆ لەلای مە، شتەکان نەک سیاسەتاوی بوون، بەڵکو حیزباوی بوون! لە کاتێکا حیزبی کوردی وەکو هێلکەی پیس وان، چەندیش لە سەری کڕ بکەوی هیچ هەڵنایەنێت!!.

ئەمە کردیە کارێک (ی.ن.ک) هەندێ دەست سووک بکەن، هەڵبەتە کەناڵە میدیاییەکانی پارتیش... قسوریان نەکرد و ڕاستە زۆریان داکۆکی لە ئێمەنان کرد، بەڵام لە ڕووی سیاسیەوە قازانجی خۆیانیشی تیابوو... بەهەرحاڵ (ی.ن.ک) ئیدی سلێمانیان لێ تەنگ کردین، ئیدی بەندە بە ناچاری لە ساڵی ١٩٩٧ دا پەنام بردەبەر هەولێر، هەرچەندە کەسێکی بێلایەن بووم، بەڵام بەڕێوەبەری نووسین و پاشان سەرنووسەریی گۆڤاری گوڵانی عەرەبیم پێ سپێردرا، لە گۆڤاری ناڤبریدا جگە لە نووسین، گۆشەیەکم هەبوو بەناوی وقفە، کە پاشان لە کتێبێکدا بەناوی (وقفات في رحاب الثقافة الكردية) وە کۆمکردنەوە و دووجار چاپکراوە. (محەمەد فەریق حەسەن) ش هەر لە ڕێگەی هەولێرەوە گەییە دانیمارک و پێموایە یەکێک لەو بەڵگەنامانەی بووە مایەی ئەوەی پەناهەندەیی سیاسی پێبدرێ، وتە پڕشنگدارەکەی!! مەلا بەختیار بوو: ئێمە نەخوێنەوارێک دوای بەرزانیەکان دەکەوی دەیکوژین، چ جای ڕۆشنبیر... بۆیە حەز دەکەم گوتەیەکی نووسەری گەورەی یۆنانی نیکوس کازانتزاکیس دووبارە بکەمەوە: " کاتێک گوێم لە سیاسەتمەدارێک دەبێ کە دەم لە نیشتمانپەروەری و شانازی و عەدالەت دەکوتێ، دڵم تێک هەڵدێ. "

***

ڕۆژێک، نازانم دەقاودەق چ ساڵێک بوو، بەڵام ٨/١٣ بوو، دەچووین بۆ هەولێر بۆ بەشداری لە چالاکییەکی ئەدەبی - ڕۆشنبیریی، هێندەی بیرم مابێ: (ڕەوف حەسەن، حەمید ڕێبوار، فوئاد سەراج و بەندە بووین)، لە گەراج پۆلیسێکی چەکدارمان لێپەیدا بوو؛ دەبێ لە گەڵما بێن بۆ ئاسایش... بۆ کاکە؟ ئەمرە.. دەی باشە فەرموو با بڕۆین.. دەی تاکسییەک بگرن. ئێمە تاکسی ناگرین، بە پێیان دەڕۆین.. بە ڕاستی دەمانویست بە بەرچاوی خەڵکەوە، پۆلیسێک ڕاپێچمان بکات و حاڵەکەتە لەلای خەڵکی ببێت بە پرسیار و زۆرترین خەڵک بە مەسەلەکە بزانن... پۆلیسەکە ناچار بوو تەکسی بە کرێ بگرێ... لە نێو تەکسیەکەدا کەوتە خوتە خوت و بۆڵە بۆڵ، دەیویست دەسەڵاتداری خۆیمان بە سەردا بنوێنێ! بەندە پێمگوت: کاکە تۆ تەنیا ئەوەندەت لە سەرە بە ڕێزەوە داوامان لێبکەی لە گەڵتا بێین، ئیدی هیچ شتێکی دیکەت بۆ نییە، وەختێ من پێشمەرگە بووم، مەگەر خوا بزانێ تۆ چ بووی؟ دەتوانی لای بەرپرسەکەت دوو هەزار بوختانمان بۆ بکەی!

بەهەرحاڵ گەیشتینە ئاسایش، پێموایە حەمە حسێن ناوێک بەرپرس بوو، سین و جیم دەستی پێکرد، تۆمەتبار کراین، کە گوایە بە بۆنەی یادی سی و یەکی ئابەوە دەچن بۆ هەولێر. بەندە هەڵمدایە برادەر ئەمڕۆ سیازدەی ئابە، وادیارە ژمارەکەتان پێچەوانە کردووەتەوە، جێگۆڕکێتان بە سێ یەکە و بە یەکەکە کردووە! گوتی ئێمە تۆ باش دەناسین، تۆ مامۆستای ئینگلیزیت و لە پۆلا جنێومان پێدەدەی. گوتم یەکەم مامۆستای ئینگلیزی نیم، دووەم نامەوێ پاکانە بۆ خۆم بکەم کە جنێو نادەم، بەڵام باوەڕم پێبکە هەرگیز لە پۆلا جنێو نادەم، چونکە پۆل موڵکی هیچ حیزب و لایەنێکی سیاسی نییە، بەڵکو موڵکی میللەتە و کوڕی میللەت بە جیاوازی بیر و بۆچوونیانەوە لەوێندەر دەخوێنن و نە من و نە هیچ مامۆستایەک بۆی نییە لە پۆلا حیزبایەتی بکات... من نۆ ساڵ لە چیا بووم و هیچ وابەستەگیەکی حیزبیم نەبوو... بۆیە ئەگەر لە جنێودان بم، شوێنی جنێودان قاتی نییە تا ناچار بم لە پۆلدا جنێو بدەم، چی زۆرە چاخانە و مەیخانە زۆرن بۆ جنێودان، ئەوساش من جنێو بە (ی.ن.ک) نادەم. ڕەنگە جارجارێک لە دەرێی پۆلدا جنێوێک بە (...) بدەم، خۆ کەسیش بە جنێو نەمردووە، جوابی جنێوش چەند توند بێ هەر جنێوە نەک هەڕەشەی کوشتن وزندانی کردن! هیچ کاردانەوەیەکی نەبوو، نازانم بۆ؟ ... بەرهەرحاڵ برادەرانی دیکەش هەرکەسە و قسەی خۆیان کرد، لە ئاخر و ئۆخردا، نازانم کێهەیان منداڵی بووبوو، داوای ناوی کوڕیان لێکردین، من هەڵمدایە وگوتم: ناوی بنەن پۆلیس... پرسیان بۆ؟ گوتم: ئایندەی ئەم وڵاتە پۆلیسخانەیە، بۆ پۆلیسانە.

بەهەرحاڵ، دڵیان نەرم بوو، ئیزنیان داین، بەڵام بەندە گوتم: قوربان، بۆ ئەوەی درۆزنی لای ئێوە نەبین، هەر ئێستا و لە بەر دەرگا تەکسییەک دەگرین و ڕاستەوخۆ بۆ هەولێر دەڕۆین، دوایی نەڵێن هەڵیان خەڵەتاندین...

***

جارێکی دی، بیرم نەماوە چ ڕۆژ و چ ساڵێک بوو، بەڵام لە گەرمەی شەڕی نەنگینی براکوژیدا بوو، لە هەولێرەوە دەهاتمەوە بۆ سلێمانی، دنیایەک بڵاڤۆک و چاپەمەنی هەولێرم پێ بوو، لە سەندووقی تاکسیەکەم دانابوون، کە گەیشتینە زاڵگەکەی سەر دووڕیانی تەق تەق - کۆیە، ڕایانگرتین، داوای ناسنامەیان لێکردین... سەندووقی ئۆتومبیلیان بە شوفێرەکە کردەوە، بڵاڤۆک و چاپەمەنیەکانی من کەوتنە ئەو گۆڕەی، کابرای عەسکەر وەکو ئەوەی مادەی هۆشبەری کەشف کردبێ، بە دەنگێکی دلێر و تووڕە ؛ ئەمانە هی کێن؟ منیش، زۆر بە هێمنی دابەزیم و گوتم: هی منن. وتی کو، ئەمانە قەدەغەن! زۆر بە متمانەوە گوتم: تۆ ڕاست دەکەی قەدەغەن... ئیدی درۆ زادەی نەبووبی ئازادیە، هەر وڵاتێ ئازادی تیا نەبێ درۆزنی زۆرە، بۆ ئەوەی خۆم دەرباز بکەم، ناچار درۆیەکم ڕێکخست و گوتم: کاکی برا من فلانم ناوە و ئەم بڵاوکراوانەم بۆ شەخسی مام جەلال هێناوە، ئەگەر باوەڕ بە من ناکەی، فەرموو جیهاز بۆ مام جەلال بکەن و بڵێن فلانی کوڕی فیسار دنیایەک بڵاوکراوەی دەڤەری پارتی پێیە و دەڵێ بۆ جەنابتی هێناوە، ئەگەر گوتی: وانییە، لێرە بە دەستی خۆت گوللە بارانم بکە... ئیدی کابرای عەسکەر، نازانم لە ترسا بوو یان لەبەر ئەوە بوو درۆیەکەی منی بە باوەڕکردەنی زانی، دەستبەردار بوو و ئەمجارەش دەرباز بووین..

جارێکی دی لە سەرەتاکانی ساڵانی نەوەتەکانی سەدەی ڕابردوو، مام جەلال کۆمەڵێک ڕۆشنبیر و نووسەری بۆ قەڵاچوالان دەعوەت کرد، کە یەکێک لەوانە رەوف بێگەرد بوو وەکو سەرۆکی لقی سلێمانی نووسەرانی کورد و بەندەش وەکو سەرۆکی لقی کەرکووکی نووسەرانی کورد... بەهەرحاڵ مام جەلال و ڕەوف بێگەرد و بەندە لە سەر ستەیج بووین، رەوف بێگەرد بە بۆنەکەی دەزانی و وتارێکی ئینشائامێزی ئامادە کردبوو، بەندەش هیچ شتێکم ئامادە نەکردبوو، رەوف هەستا و وتارەکەی خۆی خوێندەوە. مام جەلال ڕوویکردە بەندە: ئەدی تۆ هیچت نییە؟ گوتم با. هەر بە دانیشتنەوە، لاقی ڕاستم لە سەر لاقی چەپ دانابوو، ئیرتیجالی کەوتەمە قسان و بەم ڕستەیە دەستم پێکرد: مام جەلال ئێمەی کەرکووکی عادەتێکی خراپمان هەیە ، زۆرجار زەرەرمان لێکردووە، ئەویش ئەوەیە کە نازانین ماستاو بکەین، ئەویش گوتی: دۆ باشە.

بەهەرحاڵ، لە خوارەوە، خەڵکەکە هەر ئاماژەیان بۆ دەکردم، منیش بەدەم قسەکردنەوە نەمدەزانی مەبەستیان چییە، دوایی زانیم دەڵێن لاقت لە سەر لاق لابدە. منیش ڕێک لاقم گۆڕێ و ئەمجارەیان لاقی چەپم خستە سەر لاقی ڕاست و لە سەر قسەی خۆم بەردەوام بووم، کە تەواو بووین و هاتینە خوارەوە، ڕۆشنبیرەکان کەوتنە گلەیی بۆ لاقت لە سەر لاق دانابوو، عەیبە... گوتم هیچ عەیب نییە و زۆر ئاساییە، عەیب بۆ ئێوەیە کە بە هەمووتان بە قەد ئەو پیاوە دیموکراتیەت لە مەزەب و بیرکردنەوەتاندا نییە! ڕاستە من هەرگیز هاوفکری مام جەلال نەبووم، بەڵام ڕۆژگار بۆ ماوەیەکی زۆر کردنی بە هاوسەنگەر، هاوسەنگەران ئەوەندەیان بە سەر یەکەوە هەیە کە دیموکراتیانە مامەڵە لە تەک یەکدیدا بکەن... کە من و ئەو هاوسەنگەر بووین ئێوە لە کوێ بوون، ئەو بەو هەموو دەسەڵاتەوە کە هەیەتی و دەتوانێ بە ئاماژەیەک هەرچیەکی بوێ بیکات، ئەم دانیشتنە بەمن ڕەوا دەبینێ، کەچی ئێوەی ڕۆشنبیر! پێی ڕەوا نابینن!

ئافەرین بۆ خۆتان و ڕووداریتان!! ئیدی لەو ڕۆژەوە گەیمە قەناعەت، کە یەکێک لە کێماسیە کوشندەکانی تەڤگەری کوردایەتی غیابی گوتاری ڕۆشنبیرییە، کە تا ئێستاش بەردەوامە!

***

بەهەرحاڵ پتر لە چوار ساڵێک لە هەولێر مامەوە، لە ساڵی ۲۰۰۳ دا لە سەر پێشنیازی فەلەکەدین کاکەیی و بەندە، دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق، لە کەرکووک دامەزرا، کە فەلەکەدین کاکەیی کرا بە خاوەن ئیمتیازی دەزگاکە و بەدران ئەحمەد کرا بە بەرپرسی دارایی دەزگاکە، لە دەزگای ناڤبریدا هەفتەنامەی باسەڕەو گۆڤاری نەوشەفەقمان دەردەکرد، کە زۆر مایەی دڵخۆشی خەڵکی کەرکووک بوو، نێچیرڤان بارزانی بەخۆی هاتە ئاهەنگی کردنەوەی دەزگاکە و بەخۆی کردیەوە.. هەڵبەتە یەکەمین دەزگای ئەدەبی - ڕۆشنبیریی کوردی بوو کە لە دوای ڕاپەڕین لە کەرکووک کرایەوە.. بەندە سەرنووسەری گۆڤاری نەوشەفەق بووم و تا ژمارە چل بەردەوام بووم... فەلەکەدین کاکەیی هەرچەندە پیاوێکی خۆشخوو و خۆش مەعشەر و خوێنەوار و ڕۆشنبیر بوو، بەڵام زۆر نائیداری بوو، لە پڕێکا داخویانێکی بڵاو کردەوە، کە دەستبەرداری خۆی لە هەموو ئەو بڵاوکراوانەی کە ئیمتیازیان بەناوی ئەوەوە بوو ڕاگەیاند.. بەدران ئەحمەد، بلەز ئەو واقیعەی قۆزتەوە و خۆی کرد بە خاوەن ئیمتیازی دەزگاکە و لە هەولێرەوە حوکمی دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەقی دەکرد، زۆربەی کارمەندانی دەزگای تێوبراوی کرد بە دژمنی یەکدی و لە ئەنجامداو لەگەڵ هەندێ لەو کادیرە بیرتەسک وهەلپەرست و خۆپەرستانەی لە دەزگای ناڤبریدا کاریان دەکرد، بووە هۆی لەناوبردن و زندەبەچاڵ کردنی دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق لە کەرکووک!.. جا کە باس هاتووەتە سەر دەزگای شەفەق، با ئەم حەقیقەتە کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە ژیانی ئاسایی و ڕۆشنبیریی منەوە هەیە، دووبارە بیگێڕمەوە:

لە پێناوی ڕاستیدا

ئەوەی گیزەگیز بچێنێ، نابووتی دەدورێتەوە

ڕۆژی ۲۰۰٦/۸/۲۹ بوو، چوومە دەوام بۆ دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق لە کەرکووک، لە ژووری خۆم دانیشتبووم، سەعات دە و بیست و یەک دەقیقە بوو، ژمێریار مووچەکەی بۆ هێنام، تەمەشای لیستی مووچەکەم کرد، سەیرم کرد کرابوو بە شەش سەد و پەنجا هەزار دینار، لە کاتێکا مووچەی بەندە حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار بوو (بە نەسریەوە کە پەنجا هەزار دینار بوو.) واتە مووچەکەم کەم کرابووەوە (لە کاتێکا پەیمانێکی چەند خاڵی لە بەینی بەندە و بەدران ئەحمەدا هەبوو، کە خاڵێکیان ئەوە بوومووچەکەم بە هیچ جۆرێ کەم ناکرێتەوە....) بەهەرحاڵ لیستەکەم ئیمزا کرد و لە ئاستی ناوەکەمدا نووسیم: (ئافەرین بۆ خۆتان). دوای نیو سەعاتێک هەستام، بچم بۆ ماڵی خوشکم لە گەڕەکی کوردستانی کەرکووک کە هەندێک نانیان بۆ کردبووین تا بیبەمەوە، سواری ئۆتومبیل بووم و چوومە ئەوێندەر، دوای چاک و خۆشی و هەواڵپرسین، سواری ئۆتومبیلەکەم بووم و بەناو جەرگەی کەرکووکدا بۆ سلێمانی

وەڕێکەوتم، بە سەیتەرەکانی کەرکووک، قەرەهەنجیر، چەمچەماڵ، تەکیەدا ڕەت بووم هیچ نەبوو، گەیمە کانی شەیتان، مەفرەزەیەکی مروور ڕایانگرتم: بێ زەحمەت کوا ڕەقەمەکەت؟

دابەزیم سەیری پاش و پێشی ئۆتومبیلەکەم کرد ژمارەی پێوە نەمابوو، خۆ بەیانی تابلۆی ژمارەکانی پێوە بووا خۆ ئۆتومبیل جگە لە دەزگای شەفەق لە چ شوێنێکی دیکە ڕانەگیراوە، پێگوتن: من حەمە کەریم عارفم لە دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەقی کەرکووک کاردەکەم. ئیجرائاتی یاسایی ئاسانم لە گەڵ بکەن و ئیشەکەم لێ قورس مەکەن، ئیدی بەدەم پسووڵە نووسینەوە کەوتنە قسەکردن:- مامۆستا تۆ شانست هەیە، چۆن بەبێ ژمارە بە ناو کەرکووکدا هاتوویت و تووشی مەفرەزەی ئەمریکیەکان نەبووی، باوەڕ بکە بیانگرتبای بە ئیرهابیان لە قەڵەم دەدایت و تیا دەچووی، ئێستاش هیچ عاجز مەبە خۆت و سەیارەکە دەبێ حیجز بکرێن، ڕەنگە چاوپۆشی لە حیجز کردنی خۆت بکرێت، بەڵام ئۆتومبیلەکە مەحاڵە، تا ئەو تابلۆی ژمارانە نەیەتەوە بەربوونی نییە، بەم شێوەیە لە بەرواری ٢٠٠٦/٨/٢٩ بە ژمارەی ت/٢٠٠٦ نووسراویان بۆ کردم و پۆلیسێکیان لەگەڵ ناردم بۆ گەراجی دەستبەسەرا گرتنی ئۆتومبیل، ئۆتومبیلم تەسلیم کرد و بۆ ماڵ هاتمەوە، بیرم کردەوە ناکرێ ئەم ژمارانە مروور لەبەر موخالەفەیەک لێیکردبنەوە، ئەگەر بە ڕێکەوت کەوتبێ ماقووڵ نییە هەردووکی بە جارێ بکەوێ، کەواتە دەبێ کەسێک ئەم کارەی کردبێ بۆ تووشکردنی من. ئۆتومبیلم تەنیا لە دەزگای شەفەق ڕاگرتووە و نەمبردۆتە شوێنێکی دی و خۆ ماڵی خوشکم کاری وا لە گەڵ مندا ناکەن.. بەبێ تاقەتی کەوتمە تەمەشاکردنی دەفتەری تەلەفۆناتەکەم، لە پڕ چاوم بە ژمارەی تەلەفۆنی کاک دکتۆر نووری کەوت کە هاوکاری نزیکی جەنابی نێچیرڤان بارزانییە، تەلەفۆنم بۆ کرد و ڕوخسەتم لێخواست کە یەک دوو دەقەیەک گوێم لێبگرێ. بە حەقیقەت دڵسۆزانە گوێی لێگرتم و بەندەش حاڵ و حیکایەتەکەم لە نووکەوە بۆ گێڕایەوە.. وتی:

- کاک حەمە، تۆ تەلەفۆنەکەت داخە من تۆزێکی دی جوابت لێدەگێڕمەوە. دوای تۆزێک بە لوتفی خۆی قەرزارباری کردم و تەلەفۆنی کردەوە:

- کاک حەمە تەلەفۆن بۆ شاخەوانە، کێیە بکە با هەر ئێستا تابلۆی ژمارەکانت بۆ بگێڕێتەوە...

شاخەوان کەرکووکی (کە ناوی عوف عبدالرحمن) بوو، تایپێست و هەڵەچنی دەزگای ئاراس بوو، بەدران ماوەیەک بوو ناردبووی بۆ دەزگای شەفەق و کردبووی بە جێگری خۆی لەوێ! (تەیری گول عاشق بە داری زەقنەبووتە!) بە هەرحاڵ تەلەفۆنم بۆ کرد و هیچ حاشای لێنەکرد و بە نەبەدڵییەوە گوتی:- باشە وەرە بۆی.

گوتم:- بابە گیانە من خۆم و ئۆتومبیلەکە لە حیجزداین چی بێم بۆی! چۆنت ڕەقەمەکانت دزیوە ئاوا بینێرەوە ئەمە ئەمری سەرەوەیە و حەتمەن بەدرانی ئاغات تەلەفۆنی بۆ کردوویت..

ئیدی بەپەلە سایەقەکانی بانگ کردبوو: کێ ماڵی حەمە کەریم عارف دەزانێ؟

ئیدی پرسیاریان کردبوو بۆ چی، ئەویش بەناچاری باسی ناردنەوەی ڕەقەمەکانی کردبوو، تومەز کە بە دزییەوە ڕەقەمەکانی کردبووەوە لە دەزگا داینەنابوو، بەڵکو ناردبوویەوە بۆ ماڵی خۆیان!... بەهەرحاڵ تەماحی نابووە بەر سایەقەکان هەرکەسێ ڕەقەمەکان بەرێتەوە بۆ سلێمانی بەنزینی ئەم سەر و ئەوسەری بۆ دەکڕێت، نان خواردنی ڕێگەشی لە سەر ئەو... بەو جۆرە سڕەکە هەڵمالرا و سیحر و بەتاڵبوونەوەی سیحرەکە کەشف بوو! سیحری قەڵب سەری ساحێبی!... سایەقەکان ملیان نەدابوو، یەکێکیانی بردبوو بۆ ماڵی خۆیان (کە ئێستا بەبێ هیچ هۆیەک دەرکراوە!) ڕەقەمەکانی دابووێ، ئەویش ڕەقەمەکانی بە برایەکی مندا کە پەیوەندی بە شەفەقەوە نەبوو، ناردبووەوە بۆ سلێمانی، بە هەرحاڵ دوای دوو ڕۆژ ئەمسەر و ئەوسەر و موراجەعەی دایەرەکانی سلێمانی و سی هەزار دینار غەرامە، ئۆتومبیلەکە لە حیجز بەردرا..

دیارە من ئەم ڕووداوەم بۆ زۆر کەسی دیکەش گێڕاوەتەوە و بە نووسین و دەستخەتی من لەلای هەندێکەس پارێزراوە و وەکو خەبەریش لە سەرەتاکانی مانگی ٩/٢٠٠٦ دا لە ڕۆژنامەی (کەرکووکی ئەمڕۆ) ئاماژەیەکی خێرای پێدراوە..

هەڵبەتە من لە ٢٠٠٦/٨/٣٠ وە نەچوومەوە بۆ دەزگای شەفەق، چونکە قەناعەتم وایە بەرپرسێک ئەو ڕێگە پێچاوپێچە بگرێتە بەر و زەڕەیەک ویژدانی نەبزوێ و ئەو هەموو ناهەقییە بکات و لە پێناوی تێرکردنی مازوخیەتی خۆی بگاتە ئەو ئاستە سادیەتەی بە مەبەستی تووشکردنی من، تابلۆی سەیارەکە بە دزییەوە لێبکاتەوە، دەشتوانێ لە شارێکی پڕ ئاژاوەی بێ خاوەنی وەکو کەرکووکدا، بۆمبێک بخاتە ژێر ئۆتومبیلەکەم و تیا بچم و کەسیش گومان لەو نەکات!.. بەمەش خزمەتی خۆی بکات!! هەڵبەتە ئەمەش شێوەیەک بوو لە شێوەکانی دەرکردن و دەرکردنیش لەوە ئاشکراتر نابێ.. بەڕاستی مەسئولیەت هەروا دەبێ! بژی مەسئولیەت!

هەڵبەتە لە ٢٠٠٦/٨/٢٣ دا، شاخەوان کەرکووکی (عوف عبدالرحمن!!) لە کۆبوونەوەیەکی ڕەسمیدا و بە ئامادەبوونی کۆمەڵێک کارمەندی دەزگا، بە تایبەتی ستافی ئەوسای گۆڤاری نەو شەفەق کە هەموویان ماون، پێی ڕاگەیاندم کە (کاک بەدران) گوتوویەتی گۆڤارەکە زۆر بێ مستەوایە و دایدەخەم. من پێمگوت: کەیفی خۆیەتی، ئەمە بیانووە، دەنا بە درێژایی مێژووی شاری کەرکووک ، لە پێش زاینەوە تاکو ئەمڕۆ بە هیچ زمانێک گۆڤاری لەو مستەوایە لە کەرکووک دەرنەچووە. هەڵبەتە من باوەڕ ناکەم عوف عبدالرحمن نە کاری دزینی ڕەقەمی سەیارەکەی بە بێ پرس کردبێ و نە ئەو قسەیەشی (داخستنی نەو شەفەق)ی لە گیرفانی خۆی دەرهێنابێ، چونکە یەکەم نوێنەرێکی ئەڵقە لە گوێی بەدرانە و بابایەکی مەئموورە و مەئموریش مەعزوورە، بەتایبەتی ئەگەر خزمەت و پێگەیشتنی خۆی (هەڵبەتە بەپێی تێگەیشتنی خۆی لە پێگەیشتن) بە لاوە گرینگ بێ با لە سەر حیسابی خەڵکیش بێ، دووەم هەر ماوەیەکی زۆر کەم لە دوای دەوام نەکردنی بەندە، گۆڤارێک لە دەزگای شەفەق بەناوی (کانیاو) دەرچوو. دیارە ئەمە بەو نیازە بوو کە (کانیاو) جێی نەوشەفەق بگرێتەوە، کە ئەو خەیاڵ پڵاوەی بەدارن کەرووی هەڵێنا و کانیاو، نە خۆی بوو بە کانیاو و نە جێگەی نەوشەفەقی گرتەوە... لە لایەکی دیکەشەوە درێژە بە

نەوشەفەق نەدرا چونکە بەندە سەرنووسەری بووم و مۆڵەتی گۆڤارەکە بەناوی کاک فەلەکەدین و بەندەوە بوو کە بە نووسراوی ٢٢٩ لە ٢٠٠٣/٤/٣٠ مۆڵەتی ژمارە (١٤١) ی وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستانی عێراقی پێدراوە.. دیارە ئێمە ئەو هەنگاوە یاسایيەمان نا، لەو باوەڕەوە بوو کە جۆرە بەستنەوەیەکی کەرکووک بوو، لە ڕووی ڕۆشنبیرییەوە بە هەرێمی کوردستانەوە و بەشداریيەکی ڕۆشنبیرانە بوو لە خەباتی گەڕاندنەوەی کەرکووک بۆ سەر هەرێمی کوردستان، بۆیە ئەو مۆڵەتەمان زۆر مەبەست بوو، بەبێ ئەو مۆڵەتەش ئیشمان نەدەکرد..

جا ئەگەر بە ناهەق ناوی بەندە وەکو سەرنووسەر لە سەر گۆڤاری نەوشەفەق لابرایە و ناوی کەسێکی دی دابنرایە ئەوا ئەو پرسیارە دروست دەبوو: ئەدی حەمە کەریم عارف!... نەخێر داخستنی گۆڤارەکە لە هەمووی مەسڵەحەت ترە! هەم ناوی حەمە کەریم عارف لادەبرێ، هەم ئەو سین و جیمەش بەرۆکان ناگرێ... (ڕێگاکەش ڕێگایەکی پێچاوپێچە و هەموو کەس پەی پێنابات، ئافەرین نەخشەی دۆزەخین، هەی ئافەرین ڕووداری!) ئەگەر مەسەلەکە ناو و ناوبانگ بێ خۆ بەندە پێشتر سەرنووسەری گولانی عەرەبی بووم کە بەربڵاوترین گۆڤاری کوردستان بوو و، بەڕای گەلێک لە گەورە نووسەران و هزرڤانانی عەرەب یەکێک بوو لە گۆڤارە هەرە باشەکانی کوردستان، و بەڵکو سەرانسەری عێراقش. هەندێک لەو ڕاوبۆچوونانە و هەڵسەنگاندننامانە لە یەکێک لە ژمارەکانی گولانی عەرەبیدا بڵاو کراونەتەوە، پێموایە ژمارە هەفتا و چوارە، بۆیە سەرنووسەری من بۆ گۆڤاری نەوشەفەق جۆرە کەرکووکچیاتییەک بوو بۆ ئەم قۆناغەی ئێستای کەرکووک، دەنا نە ئیمتیاز بوو نە خێرێک بوو پێم کرابێ، نە خزمەتکردنی خۆم (کەس دەتوانێ بە حەوت سەد و پەنجا هەزار دیناری ڕووت و قووت خزمەتی خۆی بکات!) واتە شەفەق و دەزگای شەفەق پێویستیان بە من بوو، نەک بە پێچەوانەوە، ئەوان خۆیان بە من خزمەتکرد نەک بە پێچەوانەوە.. جا گەلۆ ئەوە حەوت مانگی ڕەبەقە من لە ماڵی خۆم دانیشتووم و، تاقە عانەیەکم وەرنەگرتووە، ئەگەر هەر پارەیەک بەناوی منەوە وەرگیرابێ ئەوا بەدران و پۆلیسەکەی، شاخەوان کەرکووکی (عوف عەبدولڕەحمان) لێی بەرپرسن..

بەداخەوە نەوشەفەق حەوت مانگە دەرنەچووە، جا لەم مانگەدا (مانگی سێ) چونکە (کانیاو) نەبوو بەو ئەسپە ڕەسەنەی گەوی لە سەر بکرێ و خەمخۆرانی ڕۆشنبیریی وەئاگا هاتنەوە و هەستیانکرد غیابی نەوشەفەق بۆشاییەکی دروستکردووە، هەرکەسە و بە شێوازی خۆی کەوتە پرسیار و کارکردن بۆ گەڕاندنەوەی نەوشەفەق.. بۆیە بە پەلە پروزێ لەم مانگی سێیەدا برادەران بایان دایەوە سەر گۆڤارە (بێ مستەوایەکەی نەو شەفەق!) لە دوای ژمارە چل و یەکەوە کە من سەرنووسەری بووم، ژمارە چل و دوویان دەرکردەوە.. بەڕاستی مەگەر حیکاتی شووتی و فەقێکان پاکانە بۆ ئەمە بکات!..

بەهەرحاڵ دەرکراوەتەوە، لە چ ئاستێکدایە، چ دەبێ ئەمە پەیوەندی بە خۆیانەوە هەیە، چ پاکانەیەک بۆ خۆیان و هەڵوێستی خۆیان دێننەوە، ئەمە کەیفی خۆیانە.. بەڵام ڕوونکردنەوەیەکیان نووسیوە کە بە گەلە کۆمەکێ نووسراوە، چونکە لە هەندێ شوێندا بە ڕاناوی لکاوی یەکەم کەسی تاک دەدوێن و لە هەندێ شوێندا بە ڕاناوی لکاوی یەکەم کەسی کۆ دەدوێن.. بەهەرحاڵ لەو ڕوونکردنەوەیەدا جگە لەوەی هەندێ بوختانی زەقیان بۆ کردووم، کۆمەڵێک

منەتی خۆڕاییشیان بە سەردا کردووم، کە بە پێویستی دەزانم هەڵوەستەیەکی خێرایان لە سەر بکەم و خەڵکانی ڕاستییان لێ ئاگادار بکەمەوە، هەڵبەتە لە توێی ئەم وەڵامنامەیەدا بەشی یەک دوو چیرۆکی دیکەم هێشتووەتەوە، تەمەننا دەکەم ناچار نەکرێم بیانگێڕمەوە..

بەهەرحاڵ لە ڕوونکردنەوەکەدا دەڵێن: "... کاک حەمە کەریم عارف کە سەرنووسەری گۆڤارەکە بوو لە ڕۆژی ٢٠٠٦/٨/٣٠ وە بەبێ هۆیەکی دیار لە دەزگاکەمان و کارەکەی دابڕا و سەری نەکردەوە بە دەزگاکەماندا، ئێمە لە دەزگای شەفەق هەرچەندە تێبینی زۆرمان هەبوو لە سەر شێوازی کار و جۆری مامەڵەکردنی ئەو برادەرە لە گەڵ نووسەران ورۆشنبیرانی شاری کەرکووک، بەڵام ئەو ماوەیە هەر چاوەڕوان بووین کە ڕوونکردنەوەیەکی هەبێت بۆ ئەو دابڕانە، کە بە داخەوە نەیبوو و، بە پێچەوانەوە ڕێگەی پێچاوپێچی گرتەبەر بۆ ئەوەی تەنها خزمەتی خۆی بکات وەکو چۆن لە کاتی کارکردنی لە دەزگا هەر بەو شێوەیە ڕەفتاری دەکرد، ئەمە وایکرد دەزگا بڕیار بدات بەبێ ئەو کۆوارەکە دەربکاتەوە و خوا یاربێ بەم شێوەیەی ئێستای بەردەوام دەبێت.. "

خوێنەرانی ئازیز:

بەندە لە سەرێ ڕا شێوازی مامەڵە و ڕەفتاری بەدران و پۆلیسەکەی و برادەرانی دەزگای شەفەقم ڕوونکردەوە، بە ویژدانتان ئەوە دەرکردن نەبێ چییە؟ ئەگەر ئەوە هۆیەکی دیار نەبێ بۆ دەوام نەکردنەکەی من، پێموایە ڕۆژیش بەدیار نازانرێ، ئەرێ ئێوە لە جێی من بن سەر بە شوێنی وادا دەکەنەوە!... دەوام نەکردنی من شێوازێکی شارستانیانەی بەرەڤانییە لە خۆم، دیارە ئەو برادەرانە حەز ناکەن کەس بەرەڤانی لە خۆی بکات، تا بوودەڵەیی ئەوان دەرنەکەوێ، جا من قەناعەتم وایە هەر کەسێک هەوڵنەدات فێر بێ چۆن بەرەڤانی لە خۆی بکات، بۆ ئەوە باشە وەکو کۆیلە مامەڵەی لە تەکدا بکرێ، کە بە درێژایی مێژووی بەشەریەتیش هەر وا کراوە... هەڵبەتە من نە یەکەم کەسم و نە دوا کەسیش دەبم ئا بەو شێوەیە لە دەزگای ناوبراو ڕاوەدوو نراوم، خۆ لە سەرەتاوە کۆمەڵێک ڕۆشنبیر و نووسەری دیکەش لەو دەزگایە کاریان دەکرد و هەریەکەیان بە شێوازێکی بەدرانیانە دەرکران، بێگومان هەر یەکێک لەوانە لە واری خۆیدا سیمایەک بوو، سەنگێکی ڕۆشنبیریی هەبوو، واجیهەیەکی جوان بوون بۆ دەزگاکە... ئەو ڕۆشنبیرانە بریتی بوون لە: ئەحمەد تاقانە، جەلیل کاکەوەیس، هیمەت کاکەیی، جەلال زەنگابادی و تاریق کارێزی.. هەڵبەتە یەک و دووەمی ئەو زاتانە بەیاننامەشیان دەرکرد و بەڕاشکاوی خاڵیان خستبووە سەر حەرفان و خەتاباریان دەست نیشانکردبوو کە مامۆستا بەدرانە!! ئەو دوو بەیاننامەیە ماون، هەندێکی دیکەشیان شوێنی بەرزیان ئاگادار کردووەتەوە، دەڵێم کە ئەو ڕۆشنبیرانە کە هەر یەکێکیان بە شێوەیەکی بەدرانیانە تەرە کران، بۆچی برادەرانی! شەفەق بسکەی سمێڵیان دەهات و بە دڵ و بە گیان ئەمری وەهمیان دەرهەقیان جێبەجێ دەکرد؟!

برادەرانی شەفەق!! تێبینیان زۆرە.. غافڵن لەوەی کە ئەگەر ئەوان تێبینی یەکی نەهەق و هەڵبەستراویان لە سەر خەڵکێک هەبێ، ئەوا خەڵکی دەیان تێبینی بەڵگەداریان لە سەر وان هەیە.. من یەکێم لەوانەی قایل نیم بەوەی

کەسێک بە دڵی هەموو کەس بێ، هەموو کەس ڕازی بکات، چونکە ئەوە دیاردەیەکی سەلبییە و دەکاتە ڕووبینی و نیفاق و مرۆڤ لە سیفەت و خەسڵەتە مرۆڤانیەکانی خۆی دادەماڵێت و دووچاری خیانەت لە ئینسانیەتی خۆی دەبێت.. من لە دەزگای شەفەق کارم دەکرد، کاریش، بە تایبەتی کاری جدی دەرهاوێشتەی خۆی هەیە، من سەرنووسەر بووم، هەر سەرنووسەرێک داینەمۆ و فیلتەری بڵاوکراوەکەی خۆیەتی، جا ئەگەر من لە بەر هۆیەکی ڕۆشنبیری یان هونەریی بابەتێکم ڕەفز کردبێ یان دوام خستبێ و خاوەنەکەی گلەییەکی لێکردبم، با ئێستاش بیکات، من مومارەسەی سەلاحیەتی خۆم کردووە و ئەمە یەکێکە لەو ڕاستە ڕێگایانەی کە من باوەڕم پێی هەبووە و بە گوێرەی دەرفەتیش گرتوومەتەبەر.. من بە خەیاڵی ڕەحەت و ویژدانی ئاسوودەوە دەڵێم کە بەرانبەر بە هیچ نووسەر یان ڕۆشنبیرێکی شاری کەرکووک نە غەڵەتم کردووە، نە غەدرم کردووە، نە نانی کەسم بڕیوە. خەڵکی دیکە هەموو ئەوانەشی کردووە و لە خێڵڕوانی و کەودەنی برادەرانی شەفەقەوە!! لێی جوانە و باریکەڵای بۆ دەکرێ! هەڵبەتە خوێنەران ئاگادارن کە گۆڤاری نەوشەفەق ناوی دەستەیەکی ڕاوێژکارانی بە سەرەوەیە، ئەوانە لە هەر چوار نکاڵی دنیاوە کۆکراونەتەوە، دیارە بەندە پرسم بە یەک بە یەکیان کردووە ئەوجا ناوم داناون، زۆربەیان زەحمەتیان کێشاوە و نامەیان بۆ ناردووم، نامەی زۆریانم لە یەکێک لە ژمارەکانی نەوشەفەقدا بڵاوکردووەتەوە، دەتوانن ئەو نامانە بەسەر بکەنەوە و بە خۆتان بزانن ئەو نامانە بە چ لوتف و دۆستایەتیەکەوە نووسراون، (هەڵبەتە ئەگەر ئەو هەموو تێبینی یەی برادەرانی!! شەفەق گوایە لە سەر منیان هەبووە دروست بوایە، ئەو برایانە بەو گەرمییە بە دەنگ منەوە نەدەهاتن) چونکە هیچ یەکێک لەو برایانە پێویستیان بە ناو نییە، بۆ خۆیان ناودارن و لە ئاستێکی ڕۆشنبیریی وەهادان لە هەر مەجلیسکی ڕۆشنبیریدا بە سەفیری ڕاستەقینەی کورد و کەرکووک بزانرێن، تۆ بڵێی ئەمە نیشانەی مامەڵەی خراپی بەندە بێ!!

جا گەلۆ من لە ٢٠٠٦/٨/٣٠ وە لە ماڵی خۆم دانیشتووم و ئەمە بە شێوازێکی دروست و شارستانی بەڕەڤانی لە خۆم دەزانم، کەچی کەچروانانی شەفەق تۆمەتبارم دەکەن کە گوایە ڕێگەی پێچاوپێچی گرتووەتە بەر، خزمەتی خۆی کردووە و، خزمەتی خۆی دەکات... کەس نەزانێ دەڵێ ڕەنگە حەمە کەریم عارف کلکی کەری قازیی بڕی بێت! بە خودا کاری وام نەکردووە، بەڵام لە برادەرانی ! شەفەق وایە هەر کەسێک وەکو خۆیان نەبێ ئەوا ئیدی ڕێگای پێچاوپێچی گرتووەتەبەر و خزمەتی خۆی کردووە، کە من بەغیلی نە بە ڕابردوو و نە بە ئێستای شتاقیان نابەم... دیارە ئەوەی من بناسێت دەزانێ من لەوەتەی فامم کردووەتەوە هەمیشە کوڕی ڕاستە ڕێگایان بووم و پێچاوپێچم نەناسیوە و بەڕەڤانی کردنیش لە خۆ بە ڕێگەی پێچاوپێچ نازانم... بۆ مەسەلەی خزمەتکردنی خۆ... پێموایە هەر خزمەتکردنێک لە سەر حەساوی خەڵکی دیکە نەبێت کارێکی باش و حەڵاڵە، کە من لە ژیانمدا لە سەر حیسابی هیچ کەسێک خزمەتی خۆم نەکردووە... لە هەڕەتی پارە زۆری دەزگای شەفەقدا، بە هەموو ئیمتیازاتێکەوە تەنیا حەوت سەد و پەنجا هەزار دینارم وەرگرتووە، کە هەموو کەس دەزانێ ئەمە وەکو هەق، نیوەی هەقی من نەبووە چ وەک ڕەنج و ماندووبوون و چ وەک بواری کاریش... بەڵام بۆ کەرکووکە و بە خەسار ناچێت.. ئەو خەڵکانەی من دەناسن،

شایەدن لە سەردەمی منداڵیمەوە تاوەکو ئێستا هەر بە هەژاری ئەمما سەربەرزانە وەکو پیرەمەگرون ژیاوم و دەژیم و دەژیم، خوا شاهیدە پارووپەکی حەرامم نەخواردووە! لە سێبەرێکی حەرامدا دانەنیشتووم، ڕەنگە بەغیلی ئەوەم پێببەن بۆیە کەوتوونەتە حەماقەتگۆیی و نەهەق کردن و بوختان هەڵبەستن.. خۆ هەموو موڵک و ماڵی دونیای من قەڵەمێکی موتەوازیعە و ئەویش بە ئیعترافی دژمن بەر لە دۆست لە پەڕەی گوڵ پاکترە و من تا ئێستا پتر لە هەفتا کتێبم هەیە کە ئەگەر کۆسپ و تەگەرەی لابەلا و بەغیلی نەهەق نەبوایە ئێستا لە سەرووی سەد کتێبم دەبوو.. جا ڕەنگە برادەرانی! شەفەق بەغیلی ئەوەم پێببەن، لە جیاتی ئەوەی بڵێن دەست و چاوت خۆش بێ و خەرمان بەرەکەت... بەڵام دەڵێی چی مرۆڤ شیری خاوی خواردووە.. خودا هیدایەتیان بدات! .

جا برادەرانی عازیزی شەفەق سەرێ هەڵبڕن و خوا بە هەق بناسن، بزانن خەڵکی گەیوەتە کوێ و ئێوە لە کوێ چەقێنراون و چۆن لە شوێنی خۆتاندا پاگیرەتان پێدەکرێت و، چ گیزە گیزێکتان پێ نراوەتەوە! براینۆ وریا بن ئەوەی گیزە گیز بچێنێ نابووتی دەدورێتەوە..

دەرچوونەوەی گۆڤارەکەش، بڕیاری ئێوە نەبوو، فەزڵی منە، خۆتان مەخەڵەتێنن، چونکە ئەمەش چیرۆکێکی هەیە، ئەگەر جارێ منیش نەیگرێمەوە ڕۆژگار دەیگێڕێتەوە. ئەرێ بۆچی لە خۆتان ناپرسن بۆچی گۆڤاری نەوشەفەق بەناوی کەرکووکەوە لە هەولێر دەردەکرێت. تۆ بڵێی ئەم ماستە گوریسێکی تیا نەبێ..

ڕێ بە ڕاست بەد بە خوا

حەمە کەریم عارف، کەرکووک ٢٠٠٧/٤/٨

***

خێروبێری پێشمەرگایەتی ئێمە (من و ئەحمەدی برام) ئەوە بوو خانوویەکی دووسەد مەتریمان لە کەرکووک - گەڕەکی ڕەحیماوا هەبوو، کە بە هەزار گیانە هاری و کوێرەوەری دروستمان کردبوو، لە ساڵی ١٩٨٦ دا، حکومەتی بەعس، بە هەموو کەل و پەل و ناوماڵەکەمانەوە دەستی بەسەردا گرت و تالان فرۆشی کرد، هەرچی کەس و کارمان هەبوو، کە سیازدە سەر خێزان بووین، بە سەڵتە خێزانی لە ماڵی خۆ وەدەرنراین، ئیدی لەو سیازدە سەر خێزانە کەس نییە، ماوەیەکی ژیانی، لە چەند مانگێکەوە بۆ ساڵان و بیست ساڵی لە زیندانە زۆر و زەبەندەکانی زۆربەی زندانەکانی شارە جیاوازەکانی عێراقدا بەسەر نەبردبێت. ئیدی پێشمەرگایەتی و کوردێنی ئەو باجانەشی هەیە!... کە ئێمە بەبێدەنگی داومانە و منەتی پێشمەرگایەتی و کوردێنیمان بە سەر کەسدا نەکردووە و کوردپەروەریمان بە کەس نەفرۆشتووەتەوە، ئیدی وایە لە وڵاتی قەزا و قەدەر و بێ خودان و ناکۆکییاندا، کا لە بەر سەگە و ئێسقان لە بەر ئەسپان..

به هەرحاڵ دوای ڕاپەڕین، بە هەوڵ و تەقەلای خۆمان، بە تایبەتی (یوسف)ی برامان، بێ پشتیوانی و کۆمەکی مەعنەوی یان مادی هیچ کەس و گرووپ و لایەن و حیزبێک، خانووەکەمان وەرگرتەوە.. بۆیە جگە لە خۆمان منەتباری هیچ کەسێکی دیکە نین، بەڵام بۆ مێژوو بوەدوور لە هەر ڕووبینی و ڕیاگۆییەک، پێویستە ئەوەش بڵێم، لە هەستیارترین قۆناغی ژیانمدا قەرزرباری هەڵوێست و پشتیوانی مەردانەی سەرگوڵ محەمەد ئەمینی هاوژینم بووم.

شانازی بە هەڵوێستی خۆمانەوە دەکەین و هەرگیز هەڵوێست فرۆشیمان نەکردووە، چونکە هەڵوێست بەرلە هەموو شتێک بۆ خۆتە، بۆ فرۆشتنەوە نییە!

***

سەبارەت بە هەوڵە قەڵەمڕانیەکانی بەندە، لە قۆناغی سێیەمی کولیژی ئەدەبیاتی بەغدا، بەشی کوردی بووم، لە ناو جەرگەی سەردەمی زێڕینی ڕێکەوتننامەی یازدەی ئازاردا دەژیاین، ڕۆژێ شتێکم بە خەیاڵی شیعرەوە بە ناونیشانی (هەڵبەستێکی هەتیو کەوتوو) نووسی، بە پۆستەدا، لە ناو بەغداوە بۆ هەفتەنامەی هاوکاری - م نارد، هاوکاری بۆ ئەو ڕۆژە ڕۆژنامەیەک بوو، سەنگ و ئیحتوباری خۆی هەبوو. ئەوەی ڕاستی بێ بۆیەم بە پۆستەدا نارد، چونکە شەرمم دەکرد بە دەستی بیبەم و لە نزیکەوە کارمەند و کادیرەکانی ڕۆژنامەکە ڕووبەڕوو بدینم؛ هێندە بە گەورەم دەزانین... بەهەرحاڵ دوای هەفتەیەک شیعری ناڤبری لە ژمارە (١٧٠) ی ڕۆژی ١٩٧٣/٦/٨ بڵاو بووەوە، مەگەر هەر خوا بزانێ چەند دڵم پێی خۆشبوو، خەریک بوو لە خۆشیا باڵم دەگرت... دوای نیوەڕۆ بوو، لە بەشی ناوخۆ بووین لە گەڕەکی وەزیرییە، لە ژوورەکەی خۆمان پاڵکەوتبووم، ژوورەکەی بەرانبەرمان چەند برادەرێکی خەڵکی سلێمانی لێبوو، دیاربوو ژمارەی تازەی هاوکاریان پێبوو، گوێم لێبوو لە بەینی خۆیاندا باسی ئەوەیان دەکرد کە محەمەدی مەلا کەریم شیعرێکی جوانی لەو ژمارەیەدا بڵاو کردووەتەوە... بەندە شیعرەکەی خۆم بەناوی محەمەد کەریم- وە بۆ ڕۆژنامەکە ناردبوو، ئیدی فزوڵیەت و کونجکاوی هەڵی گرتم و چووم بۆ ژوورەکەی ئەو برادەرانە، بەیەکمان خۆشبوو؛ هەموو هاوتەمەن و هاو دەورە بووین... ڕۆژنامەکەم لێوەرگرتن و بە دیداری شیعرە نۆبەرەکەی خۆم شادبوومەوە.. دوای تۆزێک گوتم: باشە براینۆ ئەگەر ئەمە شیعری محەمەدی مەلا کەریمیش نەبێ، هەر هەمان بۆچوونتان دەربارەی هەیە؟!

هەندێکیان کەمێک سڵەمینەوە و هەندێکیان سوور بوون لە سەر ئەوەی هەر هی ئەوە و بە شێواز و زمانەکەیدا دیارە کە هی ئەوە، ئیدی گوتم: کە ئەمە شیعری منە و یەکەم نۆبەرەی نووسینی بەندەیە و..

ئیدی لە ساڵی ١٩٧٥ وە بە تەواوەتی سەروکارم لە گەڵ دنیای نووسیندا، چ وەکو نووسین، ئامادەکردن و، وەرگێڕان پەیدا کرد و تا ئێستاش بەردەوامم... ئێستا (٢٠٢٣/٤/٢٢) خاوەنی سەد و هەفتا (١٧٠) کتێبی چاپکراوم.

سەرنووسەر یان بەڕێوەبەری نووسین یان سکرتێری نووسین یان ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەم گۆڤار و بڵاوکراوانە بووم: گۆڤاری گزنگی لقی کەرکووکی نووسەرانی کورد تا ژمارە (٨٤) نووسەری کوردستان، کەلتوور، نووسەر

کورد، گولآنی عەرەبی، ڕۆژنامەی ئالآی ئازادی تا ژمارە (٢٢٢) و گۆڤاری نەوشەفەق تا ژمارە (٤١). جگە لە ناوی خۆم بە ناوی خوازراوی: گۆڤەند، زنار، سیپان، پاکزاد، محەمەدی حاجی، سیروان عەلی، دیدار هەمەوەندی، هێژا، ع.ع، هاموون زێباری، بازەوان عەبدۆلکەریم، قەرە میرزا، ڕەندی عارفزادە، حەمۆکە، بەرهەمم بڵاوکردووەتەوە..

لە هەشتایەکانی سەدەی ڕابردووەوە تا ٢٠١٠/٨/٢٠ ڕاستەوخۆ سەرپەرشتی و سەرۆکایەتی لقی کەرکووکی نووسەرانی کوردم کردووە.

لە ساڵی ١٩٧٤ - ١٩٧٥ دا پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول بووم.

لە سەرەتاکانی هەشتایەکانی سەدەی ڕابردوودا، بۆ ماوەی نۆ ساڵ، بەبێ هیچ وابەستەگیەکی حیزبی پێشمەرگە بووم، وەکو بەشدارییەکی مەیدانی و ویژدانی لە خەباتی نەتەوەیی کوردا شانازی پێوە دەکەم... چونکە باوەڕم وایە ڕۆڵەی میللەتی مەزلووم مەحکوومە بە پێشمەرگایەتی... ڕاستە من لە باری جوگرافیاوە زیاتر لە ناوچەکانی ژێر دەسەلآتی (ی.ن.ک) دا بووم، بەڵام هەرگیز هاوفیکریان نەبووم و ئیدی ڕۆژگار کردبوویی بە هاوسەنگەری کاتی...

ئێستاش مامۆستای خانەنشینم، هەموو ژیانی مامۆستایەتیم بخەیتە سەر یەک، لە پێنج ساڵ تێناپەڕێ، نەفرەت لە هەر هەموو ئەوانەی نەیانهێشت بەکامی دڵ، مامۆستایەتی، ئەو پیشە جوانە، بکەم.

حەمە کەریم عارف

٢٠٢٣/٤/٢٢

سلێمانی